

**Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет
Факультет цифрових, освітніх та соціальних технологій
Кафедра соціогуманітарних технологій**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

**ФАХІВЕЦЬ ІЗ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ, ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ
ОСІБ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ: ФУНКЦІОНАЛ ТА НАПРЯМИ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність 232 «Соціальне забезпечення»
Освітньо-професійна програма «Управління в системі соціального
забезпечення»

Виконала: здобувач вищої освіти
Групи СЗмз-21
Остапчук Ольга Василівна

Керівник:
К.і.н., доцент
Жук Оксана Миколаївна

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«___» _____ 2025 р.
Гарант освітньо-професійної програми:
д.політ.н., професор
Малиновський Валентин Ярославович

Луцьк – 2025 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПОСАДИ ФАХІВЦЯ ІЗ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ	7
1.1. Теоретичні основи посади фахівця із супроводу ветеранів/ ветеранок війни та демобілізованих осіб.....	7
1.2. Нормативно-правове регулювання діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.....	15
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНАЛ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ФАХІВЦЯ ІЗ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ, ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ	23
2.1. Основні напрями діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей.....	23
2.2. Функції та повноваження фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в системі соціальної підтримки	29
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОСАДИ ФАХІВЦЯ ІЗ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ	36
3.1. Практичні аспекти діяльності фахівців із супроводу ветеранів/ ветеранок (на прикладі Луцької міської ради).....	36
3.2. Проблеми та напрями вдосконалення діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.....	41
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Наслідком тривалих воєнних дій в Україні впродовж 10 років російсько-української війни є зростання кількості учасників бойових дій, ветеранів війни, демобілізованих осіб. За інформацією Міністерства у справах ветеранів війни, «станом на вересень 2025 року в Україні понад 1,3 мільйона осіб мають статус ветерана війни, більшість з яких отримали його після 2022 року. Приблизно 80% ветеранів – це мобілізовані особи, що свідчить про постійне збільшення цієї групи» [1].

Обґрунтування актуальності вибору теми роботи. Актуальність теми дослідження зумовлена соціально-політичними викликами, спричиненими зростанням кількості ветеранів та демобілізованих осіб в Україні та потребою ефективної системи їх повернення до цивільного життя, соціальної адаптації. Повернення військовослужбовців до мирного життя супроводжується значними труднощами: фізичними, психологічними, професійними та соціальними. Тому підтримка цієї категорії громадян є одним із пріоритетних напрямів державної соціальної та ветеранської політики.

В умовах реформування соціальної сфери зростає потреба у фахівцях нового покоління, здатних комплексно супроводжувати ветеранів і членів їхніх сімей на всіх етапах повернення до цивільного життя та адаптації – від отримання пільгової та медичної допомоги до забезпечення працевлаштування та психологічної підтримки. Фахівець із супроводу ветеранів виступає ключовою ланкою між державними інститутами, громадськими організаціями та самими ветеранами, забезпечуючи координацію допомоги та її адресність.

Стан вивченості проблеми. Дослідження вітчизняних вчених окресленої проблеми стосуються здебільшого нормативно-правового забезпечення соціальної підтримки ветеранів, а також технологій соціальної роботи фахівців із ветеранами/ветеранками.

Зокрема, питання соціальної роботи з ветеранами, психосоціальної підтримки ветеранів/ветеранок війни досліджують науковиці Семигіна Т. та Столярик О. Дослідниця Олексюк Н. аналізувала теоретичні засади соціального супроводу учасників бойових дій (ветеранів війни); науковці Костишин Е., Хамуляк Т. вивчають новації щодо здійснення супроводу військовослужбовців та ветеранів війни. Дослідниця Ковба Д. досліджує індивідуальне консультування ветеранів війни як метод соціальної роботи.

Дослідженням змісту підготовки та діяльності фахівців супроводу ветеранів та демобілізованих осіб займаються та громадського сектору, зокрема: експерти Громадської організації «Простір можливостей» (далі – ГО «Простір можливостей») Оксана Коляда та Ярослав Павловський; співзасновниця Veteran Hub Любов Галан.

Специфіка організації роботи фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих не була предметом окремих досліджень. Ці аспекти потребують ґрунтовного вивчення та аналізу.

Мета і завдання роботи. Мета дослідження полягає у аналізі функціоналу та повноважень фахівця із супроводу ветеранів, демобілізованих осіб та членів їх сімей.

Для досягнення поставленої мети необхідним є виконання таких *завдань*:

- окреслити теоретико-правові основи вивчення фахівця із супроводу ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей
- дати характеристику основних напрямів діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей
- дослідити функції та повноваження фахівця із супроводу ветеранів у системі соціальної підтримки;
- проаналізувати практичні аспекти діяльності фахівця із супроводу ветеранів/ветеранок та демобілізованих осіб у територіальній громаді (на прикладі Луцької міської ради);
- висвітлити проблеми та напрями вдосконалення діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

Об'єктом дослідження фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

Предмет дослідження – функціонал, завдання та механізми професійної діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їхніх сімей у системі соціальної роботи.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано:

- **Загальнонаукові методи:** аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, системний – для теоретичного осмислення сутності соціального супроводу та професійної ролі фахівця.

- **Емпіричні методи:** спостереження, аналіз документів, вивчення практичного досвіду – для збору й аналізу фактичного матеріалу про діяльність фахівців супроводу ветеранів.

- **Методи теоретичного дослідження:** аналіз наукової літератури, порівняльний аналіз – для з'ясування змісту понять, узагальнення підходів науковців і практиків.

Комплексне застосування методів забезпечує глибоке пізнання механізмів і взаємозв'язків у сфері професійної діяльності фахівця супроводу ветеранів, демобілізованих осіб та членів їх сімей, а також дає змогу виявити ключові чинники, що впливають на її ефективність, а також обґрунтувати практичні рекомендації щодо підвищення результативності системи підтримки ветеранів.

Джерела інформаційної бази дослідження: національні нормативно-правові акти, що регулюють впровадження посади та діяльність фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих. Використовували матеріал, доступний на інформаційних ресурсах державних органів влади та органів місцевого самоврядування, а також комунальних установ та громадських організацій, які надають послуги ветеранам/ветеранкам.

У роботі використані дані статистичних та соціологічних досліджень, розміщених у спеціальних виданнях тощо.

Практичне значення роботи. Матеріали дослідження можуть бути використані у навчальному процесі для формування окремих тем та навчальних

курсів щодо організації соціального супроводу ветеранів/ ветеранок та демобілізованих осіб.

Наукова новизна роботи полягає у аналізі стану запровадження в Україні фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб практичних аспектах діяльності фахівців у територіальній громаді.

Апробація результатів дослідження відбувалась під час виступу на засіданні студентського наукового гуртка «Актуальні аспекти соціального забезпечення», а також публікації тез у матеріалах Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціально-психологічна допомога і соціальна робота: виклики сучасності» (квітень 2024 р.) [2].

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ФАХВЦЯ ІЗ СУПРОВОДУ ВETERANІВ ВІЙНИ ТА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ

1.1. Теоретичні основи посади фахівця із супроводу ветеранів/ ветеранок війни та демобілізованих осіб

За період більш ніж 10 років російсько-української війни кількість ветеранів та демобілізованих осіб постійно зростає. В Україні на середину 2025 року зареєстровано 1,2 млн ветеранів. Станом на жовтень 2024 року на Волині зареєстровано майже 43 тисячі ветеранів війни, а статус члена сім'ї загиблого встановлено понад 2 тисячам осіб. За підрахунками Міністерства у справах ветеранів України (далі – МСВУ) «після завершення війни, їх кількість зросте до 5-6 млн осіб (включно з членами родини), і таким чином поняття «ветеран» набуде масового характеру» [3]. Ці статистичні показники відображають значний масштаб цільової групи, яка потребує системної підтримки.

Супровід ветеранів і ветеранок, демобілізованих осіб та членів їхніх сімей є складним, багатоаспектним процесом, що включає соціальні, психологічні, правові та економічні складові. Теоретичне осмислення феномену супроводу вимагає аналізу наукових підходів до розуміння адаптації, ресоціалізації та інтеграції осіб, які взяли участь у бойових діях, у мирне життя.

У сучасній соціальній роботі поняття «супровід» трактується як цілеспрямована діяльність фахівця, спрямована на підтримку людини у подоланні життєвих труднощів, відновленні соціального статусу та формуванні ресурсного потенціалу. Обґрунтування важливості професійного здійснення супроводу ветеранів війни теоретиками і практиками, представниками органів державної влади та громадськості зумовили запровадження нової професії – фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

Процес повернення ветеранів/ ветеранок до цивільного життя є складним, багатокомпонентним, включає активну взаємодію і реагування на виклики. Ці фактори складають основу соціальної адаптації. Одна із складових ефективності

соціальної адаптації до цивільного життя учасників бойових дій (ветеранів війни) та демобілізованих осіб є їх професійний соціальний супровід, що має здійснюватись фахівцями із соціальної роботи у центрах надання соціальних послуг (центрів надання соціальних послуг чи інших соціальних інституцій) з допомогою фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб у територіальних громадах, куди повертатимуться ветерани. Безумовно, що кращим варіантом є спеціалізований супровід ветеранів профільними фахівцями із супроводу.

Метою соціального супроводу учасників бойових дій (ветеранів війни) та демобілізованих осіб є сприяння подоланню наслідків травматичних подій, запобігання й вирішенню актуальних чи потенційних труднощів, з якими вони не здатні впоратися самотійно, а також формування умов для їх успішної адаптації та позитивної життєвої активності у цивільному суспільстві. Важливою складовою є вивчення потреб ветеранів/ветеранок та членів їх сімей та їх комплексний аналіз.

За визначенням дослідниці Н. Олексюк, «соціальний супровід учасників бойових дій (ветеранів війни) та демобілізованих осіб – це комплекс заходів, що передбачає оцінку їх потреб, визначення шляхів вирішення їх основних проблем, навчання та розвиток у них навичок, спрямованих на подолання чи мінімізацію цих проблем, моніторинг виконання поставлених завдань і сприяння у отриманні означеними категоріями осіб інших соціальних послуг» [4]. Тому науковиця наголошує, що якісне виконання професійних функцій таким фахівцем «неможливе без його соціальної спрямованості та наявності у нього відповідних соціальних якостей: справедливості, доброзичливості, терпеливості, врівноваженості, відповідальності, готовності допомогти/стати на захист клієнта чи підтримати його» [4].

Також в основі високопрофесійної діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб є сукупність загальних та професійних компетентностей (сформований рівень теоретичних знань і практичних навичок

змісту виконуваних посадових обов'язків), що має досягатись через відповідні навчання та/або підвищення кваліфікації.

У 2024 році в Національний класифікатор України ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності» було внесено нову професію з кодом 2446.2 – Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, Вимоги до професійної кваліфікації (фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб II категорії, I категорії та головний фахівець) та її рівень згідно з Національною рамкою кваліфікацій затверджені у Професійному стандарті «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» (вперше затверджений 31 грудня 2024 р, а оновлений 10 жовтня 2025 року [5]).

Перший відбір на посади фахівця супроводу розпочався на конкурсній основі у вересні 2024 року. У 2025 році подання заяв і відбір було передбачено у сім етапів (від червня по грудень). Заява на участь у відборі на посаду фахівця подається через електронну заяву на платформі е-Ветеран Міністерства у справах ветеранів України [6].

Порядок відбору кандидатів врегульовано наказом МСВУ від 21 січня 2025 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації проведення відбору кандидатів на посаду фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» [7]. Цим документом, серед іншого, визначається, що під час співбесіди членів комісії з кандидатом на посаду здійснюється оцінювання «професійних знань та досвіду кандидата; мотивації до роботи; здатності до комунікації; вміння вирішувати конфліктні ситуації; приналежності і ставлення до ветеранської спільноти тощо» [7].

Кандидати також проходять тестування з основ законодавства України, психологічного тестування (на визначення рівня емпатії, стійкості, тривожності та комунікативних здібностей) . За результатами цих тестів, а також співбесіди, визначається загальний рівень компетенцій за шкалою від 0 до 100 балів (Додаток А).

МСВУ затвердило в серпні 2024 року перелік питань для проведення тестування кандидатів на посади фахівців супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб на знання законодавства [8].

У червні 2025 року до вищезгаданого Наказу було внесено доповнення щодо затвердження комісією із відбору «рейтингу кандидатів на посаду фахівця із супроводу; рекомендацій про призначення осіб із резерву на посаду фахівця із супроводу у разі введення такої посади в структуру та штатний розпис комунальних бюджетних установ/закладів, комунальних некомерційних підприємств. Особи, внесені до резерву, можуть бути призначені на посаду фахівця із супроводу без повторного проходження відбору». [9].

У Професійному стандарті встановлена вимога підтвердження кваліфікації фахівця із супроводу ветеранів відповідним дипломом бакалавра чи магістра рівня із записом про професійну кваліфікацію відповідно фахівця чи провідного фахівця, або ж сертифікатом присвоєння/підтвердження професійної кваліфікації, виданий уповноваженим органом із сертифікації.

Відповідно до оновленого Професійного стандарту спрощено вимоги до відповідності освіти за певними галузями для зайняття посад, крім посади провідного фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. Так, посаду Фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб може займати особа з дипломом першого (бакалаврського) рівня вищої освіти незалежно від галузей знань та спеціальностей, відповідно для наступних категорій посад є вимога перебування один рік на посаді. Для кандидата на посаду провідного фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб визначена вимога наявності освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузей знань [5] (як подано у Додатку Б).

Програми та процес проходження навчання та підвищення кваліфікації фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб координує та контролює Міністерство у справах ветеранів України. Відповідно, навчання відібраних кандидатів на посади фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб здійснюють кваліфіковані тренери Науково-навчального

експертного центру “Бородянка” (Київська область), який є уповноваженим органом із сертифікації [10]. Станом на жовтень 2025 року «проходить навчання 13-ї групи фахівців із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб. Цього разу до програми долучився 31 фахівець із Волинської, Закарпатської, Миколаївської та Одеської областей» [11].

Вітчизняні науковці та зарубіжні дослідники розглядають процес супроводу через принципи концепції соціальної підтримки, також теорії кризового та травматичного досвіду. У соціальній роботі розглядають супровід ветеранів як динамічну взаємодію спеціаліста і клієнта, що базується на довірі, участі та партнерстві.

Поняття «супровід ветеранів» у сучасній науковій літературі трактується як комплекс соціальних, психологічних, освітніх і правових заходів, спрямованих на підтримку та допомогу ветеранам, демобілізованим особам і членам їхніх сімей у подоланні труднощів адаптації, реінтеграції та самореалізації.

Особливої уваги заслуговує питання соціально-психологічної адаптації ветеранів та членів їхніх сімей. Досвід участі у військових діях часто супроводжується посттравматичними стресовими розладами, змінами у світогляді та соціальних зв'язках. Це створює потребу у фахівців, здатних не лише діагностувати проблеми, а й вибудовувати індивідуальні стратегії допомоги з урахуванням сімейного контексту, гендерних особливостей та життєвого досвіду ветерана або ветеранки.

Науковиці Столярик О та Семигіна Т. визначили «основні етапи психосоціальної підтримки ветерана/-нки, притаманні цьому підходу (1) етап мобілізації; (2) етап перебування в зоні збройних конфліктів та воєнних дій; (3) етап демобілізації, повернення додому; (4) етап реінтеграції в громаду та в родину, побудова формальних та неформальних підтримувальних мереж; (5) етап обміркування нових життєсміслів, турботи про власне «Я», пошуку себе; (6) етап унормування життєвої ситуації: відновлення рутинної, активності, повернення до звичної діяльності» [12].

Адаптація ветеранів та членів їхніх сімей розглядається як багаторівневий процес пристосування до умов мирного життя, що охоплює психологічні, соціальні, професійні та правові аспекти. Дослідники Костишин Е. та Хамуляк Т. наголошують, що саме «фахівці із супроводу ветеранів мають допомогти ветеранам долати наслідки психотравмуючих подій, сприяти налагодженню побуту, відновленню соціальних ролей та відчуттю безпеки» [13]. Залучення до адаптивних видів спорту, освітніх програм чи групової підтримки може суттєво підвищити ефективність адаптації та якість життя.

Повернення ветеранів війни та демобілізованих осіб здійснюється також через соціальну інтеграцію, яка забезпечує приєднання ветеранів до суспільного життя, відновлення родинних, професійних та громадських зв'язків, а також залучення до спільної діяльності. У роботі сучасних дослідників інтеграція розглядається як кінцева мета супроводу: лише комплексна взаємодія державних, недержавних інституцій та фахівців дозволяє створити стабільне соціальне середовище для ветеранів та їхньої родини. Ефективність інтеграції залежить від здатності суспільства адаптувати державні програми під потреби ветеранів – фізичні, психоемоційні та професійні.

Теоретичне підґрунтя дослідження діяльності фахівця із супроводу ветеранів включає міждисциплінарний підхід, який синтезує досягнення соціології, психології, педагогіки та права. Такий підхід дозволяє створити цілісну модель супроводу, орієнтовану не лише на розв'язання поточних проблем, а й на формування сталих умов для успішної самореалізації та інтеграції ветеранів у суспільство.

Метою здійснення супроводу ветеранів/ ветеранок та демобілізованих осіб, на думку команди фахівців громадської організації «Простір можливостей», які проводили дослідження, є: «відновлення фізичного, психічного здоров'я ветеранів і членів їхніх сімей, їхня ефективна соціалізація та реінтеграція, повернення до реалій мирного життя, посилення економічної, соціальної, безпекової стійкості держави та громад, за рахунок ефективного використання потенціалу ветеранів, запровадження гідного ставлення до них у суспільстві,

реалізації дієвих програм з поваги, подяки та пошани, формування нової історичної пам'яті довкола образу захисника та захисниці» [14].

У Міністерстві у справах ветеранів наголошують, що роль фахівця із соціального супроводу ветеранів, демобілізованих осіб та членів їх сімей територіальній громаді має певну специфіку, на відміну від соціального працівника. З одного боку, діяльність фахівця із супроводу спрямована на роботу з конкретною соціальною категорією, ґрунтується на індивідуальному підході та кейс-менеджменті, а з іншого – потребує володіння більш глибоких знань про психологічні травми, психосоціальної реабілітації, правової підтримки ветеранів [15]. А фахівець із соціальної роботи працює з різними вразливими категоріями населення, надаючи різні послуги соціальної підтримки.

Наразі система повернення ветеранів війни до цивільного життя перебуває у процесі становлення. У цьому контексті цікавим є досвід іноземних держав щодо врегулювання послуг супроводу/патронату для сприяння адаптації військовослужбовців, звільнених з військової служби, та ветеранів війни до цивільного життя: «Види супроводу, умови їх надання та коло суб'єктів, яким вони обов'язково надаються, відрізняються та можуть передбачатися: для всіх категорій демобілізованих військовослужбовців (Держава Ізраїль, США); за окремими видами заходів у межах загальної програми адаптації (Велика Британія); для певних категорій демобілізованих (для ветеранів з інвалідністю – Канада, Хорватія; для ветеранів, які опинилися у скрутних життєвих обставинах, – Велика Британія)» [16].

У США підтримка ветеранів здійснюється головним чином через Департамент у справах ветеранів – U.S. Department of Veterans Affairs (далі – VA), який є федеральним органом виконавчої влади. VA надає широкий спектр послуг, серед яких компенсація за інвалідністю, освіта, реабілітація, медичне обслуговування, підтримка житла та психологічна допомога.

Фахівці з супроводу ветеранів у VA – це навчені представники, які допомагають ветеранам та їхнім сім'ям оформити пільги, отримувати

консультації з медичних чи соціальних питань, а також надавати послуги з реінтеграції у цивільне життя. Важливою складовою є ветеранські кризові центри, які пропонують конфіденційне психологічне консультування у разі гострих стресових ситуацій [17].

Департамент VA ставить на меті комплексну підтримку, що включає адаптацію ветеранів із урахуванням їх медичних, фінансових, соціальних потреб і проблем із психічним здоров'ям, зокрема посттравматичним стресовим розладом. Працівники VA працюють у багатодисциплінарних командах, об'єднуючи зусилля лікарів, психологів, працівників і консультантів для забезпечення ефективного супроводу ветеранів у всіх сферах життя [17].

Відділ інформаційно-просвітницької роботи, перехідного періоду та економічного розвитку підтримує місію VA допомагає ветеранам і їхнім родинам орієнтуватися в пільгах та послугах VA, користуватися партнерськими ресурсами та отримувати необхідну підтримку, досягти кар'єрних цілей та економічного успіху [18].

У Канаді функції контролю за ветеранами здійснює Veterans Affairs Canada (VAC), яка надає допомогу ветеранам, діючим військовим, а також їхнім сім'ям. Ветеранам потрібно створити свій обліковий запис на VAC [19]. Служби супроводу включають індивідуальну допомогу у вигляді інформаційної підтримки, медичних та реабілітаційних послуг, допомогу з працевлаштуванням, психологічної підтримки, а також соціальні програми. Важливим елементом є наявність агентів із ветеранських послуг, які працюють з ветеранами, допомагаючи їм орієнтуватися у великій кількості доступних державних програм, а також Case Manager-ів для комплексного індивідуального супроводу осіб із особливо складними потребами.

В Ізраїлі фахівці із супроводу ветеранів функціонують під егідою Міністерства оборони у відділі реабілітації, який відповідає за інтеграцію поранених, інвалідів і ветеранів у цивільне життя. Через тісну кооперацію з Армією оборони Ізраїлю (ЦАХАЛ) реалізується мультидисциплінарний підхід до реабілітації, що охоплює медичну, соціальну, психологічну та професійну

допомогу. Створюють «групу з реабілітації військових ветеранів (Combat Fitness Retraining Unit), до складу якої входять психіатри, соціальні працівники, клінічні психологи, фахівці зі спортивної та бойової підготовки» [20]. Кожен ветеран має індивідуального куратора (кейс-менеджера), який координує його лікування та реінтеграцію, працюючи в команді з медиками, соціальними працівниками, психологами та іншими спеціалістами. Значну увагу приділяють навчанню близьких демобілізованих осіб перед його поверненням додому.

Цей зарубіжний досвід показує, що ефективний супровід ветеранів базується на системному підході, що забезпечує медичну, соціальну та психологічну підтримку, індивідуальний ключ-менеджмент і мультидисциплінарну командну роботу, враховуючи специфіку національного контексту. США, Канада та Ізраїль, Хорватія активно впроваджують багатокомпонентні моделі супроводу, що є корисним орієнтиром для розвитку відповідних служб в інших країнах.

Отже, із урахуванням закордонного досвіду, в умовах тривалої російсько-української війни з 2023 року запроваджено новий сервіс – інститут помічника ветерана, що трансформувався у фахівця із супроводу ветеранів війни. Серед основних завдань таких фахівців – соціальний супровід у процесі переходу ветеранів /ветеранок до цивільного життя [16]. Теоретичні засади супроводу ветеранів і ветеранів постають як науково обґрунтована система принципів, підходів і методів, викликана забезпечити ефективність соціально-професійної роботи з цією категорією осіб та їхніми родинами.

1.2. Нормативно-правове регулювання діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб

Діяльність фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб регулюється нормативно-правовими актами, які ми об'єднали у такі чотири групи:

1) Перша група стосується встановлення статусів учасників війни (ветеранів, учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни), членів сімей учасників бойових дій, загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України/

2) Друга група регламентує питання правового та соціального захисту ветеранів/ ветеранок, регулювання процесів медичної, соціально-психологічної, професійної реабілітації під повернення до цивільного життя, та інших

3) Третя група регулює встановлення пільг та гарантій для ветеранів/ветеранок, загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України та членів їх сімей у соціально-економічній, освітній та житловій сферах.

4) Четверта група нормативно-правових актів стосується регулювання запровадження та діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб у територіальних громадах.

У «Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року» [21] визначено, що «основними пріоритетами в системі повернення ветеранів / ветеранок до цивільного життя є відновлення їхньої економічної та соціальної спроможності, фізичного й ментального здоров'я. Основну роль у реалізації такої політики відіграє законодавче регулювання» [21].

7 квітня 2023 р. Кабінет Міністрів України (далі – Кабмін України) ухвалив «Стратегію формування системи переходу від військової служби до цивільного життя на період до 2032 р.» [22], ключовими напрямками якої є «оновлення законодавства, що регулюватиме процес системи переходу від військової служби до цивільного життя а також розроблення переліку певних послуг» [22].

Право на соціальну та професійну адаптацію мають ветерани війни, особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, члени сімей таких осіб, члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, члени сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, визначені Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [23].

Система повернення з військової служби до цивільного життя передбачала створення інфраструктури підтримки, в межах якої започаткований інститут

помічника ветерана. Із 1 липня 2023 року в «межах експериментального проєкту у Вінницькій, Дніпропетровській, Закарпатській, Київській, Львівській, Миколаївській, Полтавській, Сумській, Харківській областях та місті Києві були вжиті заходи щодо організації супроводу ветеранів війни. Метою проєкту було визначено розробку механізму надання послуг для підтримки переходу ветерана війни від військової служби до цивільного життя» [16].

Помічник ветерана – це «фахівець із супроводу, який надає послуги, спрямовані на сприяння ветеранам у реалізації передбачених законодавством прав та пільг» [24]. Однак розпочатий проєкт зазнав невдачі. На думку голови правління ГО «Простір можливостей» Оксани Коляди, головні причини: «відсутність чітко визначеного професійного стандарту; єдиної методики навчання, яка ґрунтувалася б на практичних кейсах; критеріїв відбору кандидатів; виключна ставка на принципі «рівний рівному» при відборі кандидатів; відсутність всієї допоміжної документації, яка б дозволяла запуснути цей проєкт повноцінно; неспроможність коректно працевлаштувати відібраних та навчених фахівців» [25].

Тому відбулась переорієнтація на запровадження фахівців супроводу ветеранів із закріпленням у Класифікаторі професій та розробкою професійного стандарту. Як зазначає О. Коляда, «фахівець із супроводу ветеранів і демобілізованих осіб – це той фахівець, який має зробити повернення захисників і захисниць максимально комфортним і простим. Це – нова професія, новий дуже ефективний інструмент реінтеграції ветеранів» [25].

Інститут помічника ветерана поступово трансформувалася в діяльність фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. До інфраструктури також віднесено мережу ветеранських просторів і структурні підрозділи в органах місцевої влади, відповідальні за реалізацію ветеранської політики [24].

Постановою Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2024 року «Деякі питання забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» [26] було визначено «здійснити розподіл у 2024 році

обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб та окремі заходи з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» [26]. Загальний фонд обсягу субвенції становив 97 345,234 тис. грн., для Волинської області - 4 939,038 тис грн. [26].

Серед умов «надання субвенції є: наявність підготовлених фахівців із супроводу з урахуванням відомостей з Єдиного державного реєстру ветеранів війни про кількість ветеранів війни в областях, м. Києві та вимог професійного стандарту, затвердженого в установленому порядку; наявність рішення про введення до штату комунальної бюджетної установи (закладу), комунального некомерційного підприємства посади (посад) фахівця із супроводу з розрахунку надання послуг одним фахівцем із супроводу 100 ветеранам війни» [26].

Зазначена субвенція передбачена на оплату праці фахівців із супроводу ветеранів, які працевлаштовані у комунальні бюджетні установи. З метою «реалізації зазначеної бюджетної програми Міністерством у справах ветеранів підготовлено проекти нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України щодо забезпечення інституту фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в системі переходу від військової служби до цивільного життя, якими регулюватимуться питання працевлаштування цих фахівців, оплати їх праці тощо» [26].

Умови і порядок надання субвенції з державного бюджету в 2024 році було визначено Постановою Кабміну від 5 липня 2024 р. № 779 [27].

Станом на 2024–2025 роки нормативним підґрунтям діяльності фахівця із супроводу ветеранів став затверджений Міністерством у справах ветеранів України Професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб [5] Документ деталізує сучасні вимоги до кваліфікації працівників, конкретизує напрями професійної діяльності, рівні посад і стандарти підтримки одержувачів послуг, а також містить детальний опис трудових функцій фахівців із супроводу ветеранів.

Відповідно до професійного стандарту мета діяльності за професією: «Надання ветеранам війни, демобілізованим особам та членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України (далі – ветерани війни та члени їх сімей) та іншим особам, послуг з підтримки переходу від військової служби до цивільного життя щодо можливостей, прав, гарантій, пільг, отримання публічних (електронних публічних), соціальних, освітніх, реабілітаційних, психологічних та інших послуг, зокрема з питань оформлення документів для отримання таких послуг, визначення пріоритетності потреб зазначених категорій осіб та допомога у пошуку найбільш оптимальних та ефективних інструментів їх реалізації» [5].

Міністерство у справах ветеранів України здійснює координацію забезпечення діяльності фахівців із супроводу; проводить оцінку та аналіз процесу діяльності фахівця; збирає аналітичні дані з питань щодо здійснення заходів з підтримки; а також «розробляє та затверджує:

примірну посадову інструкцію фахівця із супроводу;

примірні форми первинної документації щодо здійснення заходів з підтримки;

методичні рекомендації щодо організації проведення відбору кандидатів на посаду фахівця із супроводу;

форми звітності щодо здійснення заходів з підтримки; ключові показники щодо здійснення заходів з підтримки;

типову освітню програму підготовки за напрямом “Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб”;

типову освітню програму підвищення кваліфікації за напрямом “Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб”» [22].

У жовтні 2025 році МСВУ оновило професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» [5]. Зокрема, розширено вимоги до кваліфікації фахівців, уточнено назви професій та категорій посад, оновлено вимоги до освіти та досвіду роботи; запроваджене обов’язкове підвищення кваліфікації (один раз на три роки) [5].

У 2024 році затверджено «Рекомендації щодо розроблення освітніх програм підвищення кваліфікації фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» [28]. У 2025 році затверджено Типову освітню програму підвищення кваліфікації за напрямом «Організація супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» [29].

У оновленому Професійному Стандарті розширено перелік категорій людей, яким фахівці із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб надають «послуги з підтримки переходу від військової служби до цивільного життя щодо можливостей, прав, гарантій, пільг, отримання публічних (електронних публічних), соціальних, освітніх, реабілітаційних, психологічних та інших послуг, зокрема з питань оформлення документів для отримання таких послуг» [5].

Таким чином, Професійним стандартом закріплено, що фахівцями із супроводу послуги надаються: «ветеранам війни, військовослужбовцям, поліцейським, особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, які проходять лікування та реабілітацію після участі в бойових діях і при цьому не отримали статусу учасника бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалим учасникам Революції Гідності, особам з числа військовослужбовців, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, членів сімей таких осіб, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, членам сімей військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, які зникли з безвісти за особливих обставин під час проходження військової служби (служби), іншим демобілізованим особам» [5].

Фахівець із супроводу знаходить ветеранів/ветеранок «через доступ до Єдиного державного реєстру ветеранів війни (ЄДРВВ) в рамках своєї громади, завдяки взаємодії з органами місцевого самоврядування» [29]. В свою чергу ветерани можуть знаходити фахівців за місцем безпосереднього

проживання/перебування за допомогою інформування з боку органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також через всеукраїнське інформування за допомогою електронних ресурсів та соціальних мереж.

Фахівець із супроводу заключає договір роботи з ветераном/ветеранкою через електронний кабінет на Платформі е-Ветеран <https://eveteran.gov.ua> або при особистій зустрічі [30]. Платформа е-Ветеран – це система на базі Єдиного державного реєстру ветеранів війни, яка є потужним цифровим гайдом для самих ветеранів та фахівців із супроводу ветеранів війни.

Міністерством у справах ветеранів визначено «єдині підходи до облаштування робочого місця фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» [31], працевлаштованого в комунальних бюджетних установах /закладах (наприклад, у ветеранських просторах), комунальних некомерційних підприємствах, що затверджено у методичних рекомендаціях. Площа кабінету фахівця повинна становити не меншою ніж 12 кв. метрів. Приміщення мають забезпечувати безбар'єрність та доступність з врахуванням принципів універсального дизайну. У разі працевлаштування особи з інвалідністю повинне бути забезпечене «розумне пристосування» з дотриманням вимог безбар'єрності.

У своїй діяльності фахівці із супроводу ветеранів керуються рядом нормативно-правових актів, які регулюють питання соціальної підтримки ветеранів війни та демобілізованих осіб. Передусім, такі Закони України: «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [22]; «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [32]; «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» [33]; «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» [34] та ін.

Отже, запровадження професії фахівця супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб супроводжувалось прийняттям ряду нормативно-правових актів, і, передусім – професійного стандарту, що встановлюють вимоги до кваліфікації, функції та напрями діяльності таких фахівців у територіальних громадах.

РОЗДІЛ 2

ФУНКЦІОНАЛ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ФАХІВЦЯ ІЗ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ, ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

2.1. Основні напрями діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей

За інформацією Міністерства у справах ветеранів, на жовтень 2025 року в різних регіонах України працюють 1307 фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб [35].

Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб (далі – ФСВ) – це «спеціаліст у громаді, основним завданням якого є всебічна підтримка та допомога у вирішенні поточних питань ветеранів, членів їхніх сімей та членів сімей загиблих» [36].

Станом на грудень 2024 року у Волинській області працює 26 фахівців із супроводу ветеранів у 23 громадах. На сайті Волинської обласної державної адміністрації у розділі про соціальний захист Захисників та Захисниць подано довідкову інформацію про працюючих фахівців із супроводу ветеранів, зокрема, назву установи / закладу, некомерційного підприємства комунальної форми власності, телефони та електронна адреса [37].

Міністерством у справах ветеранів України було затверджено накази з основних питань діяльності фахівця (відбір, посадові інструкції, первинна документація, документація з формування звітності) [38].

Фахівець із супроводу ветеранів – це особа, яка налагоджує контакт з ветераном та родиною після його повернення в громаду, а також підтримує родини загиблих героїв. Він опікується їхнім інформуванням із ключових питань життєдіяльності, консулює щодо оформлення статусів, доступу до соціальних пільг, отримання медичних, психологічних та інших послуг, пошуку житла, організації реабілітації, працевлаштування та започаткування власної справи, а також надає правову допомогу в питаннях захисту інтересів.

Основні напрями такої діяльності можна розподілити на кілька ключових сфер: інформаційну, соціально-побутову, реабілітаційну, психологічну, правову, освітню та професійну підтримку, які реалізуються, передусім, через організацію взаємодії між ветеранами та надавачами послуг.

Діяльність фахівця спрямована на забезпечення всебічної підтримки ветеранів, демобілізованих осіб, їх родини на перехід від військової служби до цивільного життя, сприяння соціальній адаптації, реінтеграції та самореалізації цієї категорії. Комплексне використання цих інструментів сприятиме формуванню самозарадності ветеранів / ветеранок та демобілізованих осіб.

Також варто виокремити індивідуальну роботу з урахуванням специфічних потреб і запитів кожної особи чи сім'ї. Фахівець із супроводу першим починає послідовну взаємодію з ветераном і його родиною після повернення з фронту, надаючи їм первинне консультування, а також забезпечує індивідуальний супровід усіх етапів реінтеграції у громадське життя.

Перш за все, інформаційний та соціально-побутовий супровід спрямований на забезпечення ветеранів доступом до державних пільг, медичного обслуговування, житлових програм та допомоги у вирішенні повсякденних цивільних питань для ветерана/ветеранки та його сім'ї. Важливою складовою є координація між державними установами та громадськими організаціями для ефективного надання цих послуг.

Супровід в отриманні реабілітаційних послуг та отримання допоміжних засобів реабілітації спрямований на забезпечення доступу до медико-реабілітаційних послуг. Фахівці із супроводу інформують та роз'яснюють про державну програму забезпечення сучасними протезами та іншими асистивними технологіям для осіб з інвалідністю. Фахівці допомагають в реєстрації на онлайн-платформі про державну програму протезування - <https://protez.msp.gov.ua/> [39]. Також за потреби здійснюють перенаправлення у Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю щодо роз'яснення, можливостей та переліку протезних підприємств, підготовки необхідних документів.

Фахівці супроводу інформують також про державну програму «Ветеранський спорт», яка передбачає виплату у 1500 грн. щоквартально на заняття у спортивних закладах (тренажерних залах, басейнах тощо) та активний відпочинок. Заявку можна через застосунок «Дія», скориставшись цифровим сервісом Ветеран PRO, а отримати кошти на «Дія.Картку». Фахівці супроводу інформують про перелік спортивних закладів та спортивних клубів, які залучені до реалізації програми [40].

Психологічна підтримка є невід'ємною частиною супроводу та спрямована на роботу з посттравматичними стресовими розладами, депресією, проблемами соціальної адаптації ветеранів і членів сім'ї. Процес психологічного супроводу включає консультації із залученням фахівців-психологів, залучення до груп взаємодопомоги, індивідуальну роботу з фахівцями, що знижує ризик соціальної ізоляції та збільшує відновлення психоемоційного балансу [41]. У разі потреби фахівець організовує кризову допомогу, первинну психологічну підтримку, допомагає долати емоційні та моральні наслідки реінтеграції, сприяє соціальній адаптації для членів родини.

Юридичний супровід забезпечує захист прав ветеранів, членів сімей загиблих (померлих) Захисників, зокрема: консультації щодо пільг, соціальних гарантій, участь у державних програмах підтримки, а також допомогу в оформленні документів. Ефективна правова підтримка сприяє мінімізації бюрократичних перепон і забезпечує реалізацію гарантованих законодавством правових відносин. Фахівці, які здійснюють супровід ветеранів, допомагають їм в інформуванні про можливість отримати послуги безоплатної правової допомоги або юридичні консультації. За даними Міністерства у справах ветеранів, ветерани, члени їхніх сімей та родини загиблих військовослужбовців найчастіше стикаються з труднощами у вирішенні правових питань.

Освітні програми та професійний супровід включають навчання, перепідготовку, розвиток нових професійних навичок, а також підтримку в працевлаштуванні. Одним із головних завдань фахівців із супроводу є сприяння

соціальної та професійної адаптації ветеранів шляхом розвитку їхнього потенціалу та активного включення в трудове життя [42].

За даними опитування Українського ветеранського фонду Міністерства у справах ветеранів (далі – Український ветеранський фонд) за січень-квітень 2023 року, одна з найбільших проблем для більшості ветеранів після повернення з війни – це безробіття (77,6% опитаних) сприймають безробіття як одну з найбільших проблем після повернення з війни. Основні проблеми ветеранів при працевлаштуванні, «залишаються по суті незмінними:

1. Небажання працедавців брати ветеранів на роботу.
2. Брак можливостей для перекваліфікації.
3. Особистісні зміни, через які проходять учасники бойових дій» [43].

Фахівець із супроводу на основі отриманої первинної інформації про освіту, попередній професійний досвід ветерана, здійснює консультування щодо можливостей для професійної адаптації та розвитку. Під час збору інформації фахівцем заповнюється затверджена Мінветеранів «Анкета ветерана війни/демобілізованої особи та картки заходів з його підтримки» [44], де міститься розділ про освіту та зайнятість ветерана /ветеранки (див. Рис.2.1).

На основі отриманої інформації та проведеної консультації фахівець здійснює інформування про можливості професійної адаптації. Зокрема, про послуги Державної служби зайнятості нові (вакансій, підвищення кваліфікації, професійне навчання та короткострокові курси) і за потреби, скеровує до фахівців регіональних управлінь. Також інформує про державні програми для започаткування або розширення бізнесу, які реалізуються через Державну службу зайнятості.

У реалізації цього напрямку важливими є співпраця та долучення ветеранів до Центрів ветеранського розвитку у закладах вищої освіти, де ветерани можуть проходити різноманітні курси та короткострокові навчальні програми. А також інформування ветеранів про можливі грантові програми для започаткування або розширення бізнесу, які реалізуються через Державну службу зайнятості.

1.4. Загальна інформація про освіту та зайнятість отримувача заходів з підтримки

	так	ні
1) освіта		
має освіту (вказати рівень освіти)		
потребує навчання		
потребує підвищення кваліфікації		
2) зайнятість		
постійна робота у денний час		
позмінна робота, в тому числі в нічний час		
офіційне працевлаштування		
тимчасова зайнятість		
дистанційна робота		
робота на присадибній ділянці		
безробітний(-а), нещодавно втратив(-ла) роботу		
не бажає працювати		
перебуває на обліку в центрі зайнятості		
пенсіонер		
інше:		

Рисунок 2.1. Розділ Анкети ветерана війни/демобілізованої особи та картки заходів з його підтримки про освіту та зайнятість. Джерело: [44].

У реалізації цього напрямку важливими є співпраця та долучення ветеранів до Центрив ветеранського розвитку у закладах вищої освіти, де ветерани можуть проходити різноманітні курси та короткострокові навчальні програми. А також інформування ветеранів про можливі грантові програми для започаткування або розширення бізнесу, які реалізуються через Державну службу зайнятості.

Крім того, значну роль фахівець супроводу ветеранів /ветеранок для демобілізованих осіб відіграє у підтримці сімей ветеранів. Допомога фахівця полягає у наданні інформаційної, психологічної та соціальної допомоги, зміцненні сімейних зв'язків, зниженні стресу, пов'язаного із поверненням військовослужбовця до мирного життя. Це створює умови для стабільності та гармонії у родинах ветеранів, що забезпечує загальну ефективність процесів реінтеграції.

На нашу думку, такі ж напрями підтримки і допомоги вкрай важливі для сімей загиблих чи безвісти зниклих військовослужбовців. Адже часто такі родини залишаються наодинці зі своїми проблемами і відчують себе покинути, а пам'ять про своїх загиблих рідних невшанованою належним чином.

Відповідно до Примірної посадової інструкції фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, одним з головних завдань фахівця є: «1) організація супроводу ветеранів війни та членів їх сімей: організація індивідуального супроводу та консультування ветеранів війни та членів їх сімей з питань забезпечення реалізації прав та можливостей, отримання пільг, виплат, медичної допомоги, адміністративних, соціальних, освітніх та інших послуг; робота із органами виконавчої влади, місцевого самоврядування» [45].

Також фахівець виконує завдання щодо:

- ведення документації, звітів, робота з цифровими сервісами;
- психологічної підтримки (як для ветеранів, так і членів їх сімей): надання психологічної допомоги першого рівня та емоційної підтримки ветеранам, а також перенаправлення або сприяння у консультації психологів, які працюють з ветеранами

- консультаційна підтримка: надання ветеранам війни та членам їх сімей консультацій з питань їх правової та соціальної підтримки, державних та місцевих цільових завдань;

- підтримка в оформленні документів: допомога ветеранам війни та членам їх сімей у підготовці необхідної документації для отримання пільг та соціальних послуг;

- допомога в організації отримання медичних послуг та реабілітації;

- взаємодія з медичними установами для забезпечення комплексної медичної допомоги;

- сприяння зайнятості та професійній адаптації,

- підтримка у житлових питаннях: проведення консультацій ветеранів війни та членів їх сімей щодо участі в житлових програмах та можливостей отримання житла;

- співпраця з громадськими об'єднаннями ветеранів війни;

- формування активної життєвої позиції: підтримка в організації культурно-просвітницьких заходів;

- допомога в організації дозвілля: організація спортивних та рекреаційних заходів, сприяння у заняттях адаптивними видами спорту (за потреби);
- організація транспортної допомоги.

Важливим елементом інфраструктури у реалізації ветеранської політики і здійсненні супроводу є створення ветеранських просторів – багатофункціональних закладів для ветеранів / ветеранок та членів їхніх сімей, що надають психологічну, юридичну підтримку та фізкультурно-спортивну реабілітацію [46]. Очевидно, ці ветеранські простори (будинки ветерана) будуть місцем розташування комунальних установ (Ветеран Хабів), де працюватимуть команди фахівців, включаючи фахівців із супроводу ветеранів, психологів, а також мобільні бригади.

Важливою складовою у роботі фахівця є ознайомлення та інформування про цифровізацію ветеранських послуг, зокрема про доступні електронні послуги та сервіси. Зокрема, волиняни користуються е-Картою послуг для ветеранів війни, доступною на платформі е-Ветеран, де представлено понад 400 різних послуг в області – від психологічної підтримки та медичної програми підтримки ветеранського підприємництва. Цифровізація дозволяє мінімізувати бюрократичні бар'єри та забезпечити швидкий доступ до державних послуг.

Варто наголосити, що крім фахівців супроводу ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей, ще є провідний фахівець. Основний функціонал в обох однаковий – супровід цільової аудиторії. Однак провідний фахівець має додаткові функції, що визначено у Типовій посадовій інструкції провідного фахівця [45]:

- supervізія фахівців;
- аналітична діяльність включає (моніторинг потреб ветеранів та членів їх сімей, аналіз місцевих цільових програм);
- інформаційна та методична діяльність (участь у публічних заходах з питань ветеранської політики; а також координація роботи та методичний супровід фахівців).

Отже, комплексний підхід у діяльності фахівця із супроводу ветеранів, демобілізованих осіб та членів їх сімей є гарантією успішної реалізації соціальних, психологічних і професійних завдань у контексті державної політики підтримки цієї важливої категорії населення.

2.2. Функції та повноваження фахівця із супроводу ветеранів війни, та демобілізованих осіб в системі соціальної підтримки

Фахівець із супроводу ветеранів, демобілізованих осіб та членів їх сімей опрацьовує 35 кейсів (випадків): «до одного кейсу входять ветеран/ветеранка та члени їх сімей (дружина/чоловік, діти, батьки). Орієнтовано це до 100 осіб» [47].

Складові діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб: «індивідуальний супровід, первинне консультування та сприяння інтеграції у цивільне життя. Передусім, це супровід за напрямками можливої допомоги та послуг, які належать ветеранам відповідно до законодавства, інформування щодо отримання статусів, послуг та соціальних гарантій, отримання житла, реабілітації, працевлаштування. Важливою складовою є перенаправлення до фахівців для юридичної чи психологічної допомоги» [2].

Фахівець із супроводу виконує такі основні функції: перший контакт з ветераном, проведення моніторингу та скринінгу; консультування перенаправлення до відповідних служб; збір та володіння інформацією щодо можливостей у регіоні; супровід клієнта для отримання додаткових послуг.

Фахівець із супроводу – це помічник ветерана, який надає послуги, спрямовані на сприяння ветеранам/ветеранкам у реалізації передбачених законодавством прав та пільг; налагоджує комунікацію і взаємодію із інституціями медичної, соціально-економічної, освітньо-культурної сфери задля отримання послуг та реалізації потреб ветеранів та членів родини.

До системи підтримки ветеранів війни та демобілізованих осіб віднесено інформаційний супровід, який безпосередньо забезпечує Мінветеранів щодо

наявних послуг, порядку їх отримання в закладах соціального захисту, охорони здоров'я, освіти та центрах надання адміністративних послуг через інформаційну систему «е-Ветеран». Так, «на офіційному веб-сайті наявний доступ до: системи надання безоплатної правничої допомоги (державна мережа точок доступу до правничої допомоги по всій Україні та канали отримання правничих послуг телефоном та онлайн), яка серед інших послуг надає послуги безоплатної правничої допомоги учасникам бойових дій та військовослужбовцям, а також членам сімей загиблих Захисників/Захисниць через довідково-інформаційну платформу правових консультацій «WikiLegalAid» або обласні центри надання безоплатної правничої допомоги» [47].

У роботі фахівця із супроводу важливо використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології, які дають можливість скористатись цифровими сервісами та електронними ресурсами. Це стосується отримання е-Посвідчення ветерана – основного документа, що підтверджує статус, вже доступне на єдиному порталі державних послуг «Дія», використання електронної платформи ВЕТЕРАН PRO.

Важливими інструментом для планування заходів підтримки став «Єдиний державний реєстр ветеранів війни» [48], який введено в постійну експлуатацію відповідно до наказу Міністерства у справах ветеранів України від 09.02.2023 року .

Головними принципами роботи фахівця є захист прав і свобод ветеранів, індивідуальний підхід, конфіденційність, дотримання прав людини, комплексна допомога та партнерство із залученими інституціями

У Професійному стандарті досить деталізовано визначено та подано опис трудових функцій професії фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб [5]:

1. Організація і планування роботи, що передбачає роботу з базами даних законодавства та системами електронної взаємодії.

2) Ведення обліку ветеранів війни та членів їх сімей в адміністративно-територіальній одиниці/ територіальній громаді.

3. Проведення оцінювання потреб ветеранів війни та членів їх сімей.

4. Інформування з питань: правової, психологічної допомоги; забезпечення протезними виробами та допоміжними засобами реабілітації; медичної реабілітації; соціальної, професійної адаптації; сприяння зайнятості; отримання житла; забезпечення розвитку спорту ветеранів війни та членів їх сімей; вшанування пам'яті ветеранів війни

5. Здійснення посередництва, представництв а інтересів ветеранів війни та членів їх сімей.

6. Здійснення супроводу ветеранів війни та членів їх сімей, які потребують підтримки (допомоги), зокрема:

- в оформленні документів, запитів до відповідних інстанцій, заяв для отримання відповідних послуг;

- представляти інтереси ветеранів війни та членів їх сімей в установах та організаціях в межах повноважень в порядку визначеному законодавством (за потреби);

- розробляти план соціального супроводу за участі ветеранів війни та членів їх сімей, які потребують підтримки та відповідно до їх потреб з питань професійної адаптації, психологічної допомоги,

- надавати психосоціальну підтримку ветеранам війни та членам їх сімей;

- проводити заходи, спрямовані на формування соціально позитивних ціннісних орієнтацій ветеранів війни та членів їх сімей

7. Проведення інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на профілактику та призупинення розвитку психічних та поведінкових розладів, формування умінь самооцінки стану психічного здоров'я.

8. Формування пропозиції щодо можливостей удосконалення діяльності територіальної громади в задоволенні потреб ветеранів війни та членів їх сімей, активного їх залучення до життя територіальної громади та з метою всебічної

реалізації особистого потенціалу та відповідного внеску в розвиток територіальної громади, регіону та суспільства в цілому.

Проведення оцінювання потреб ветеранів війни та членів їх сімей здійснюється при перших зустрічах та потребує виваженості і ретельного підходу. При цьому заповнюється «Анкета ветерана війни/демобілізованої особи та картка оцінки заходів з його підтримки», у якій фіксується потреба у здійсненні певних заходів (див рис.2.2.) [44].

Назва заходу	Наявність потреби	
	потребує	не потребує
1. Проведення інформування/консультування щодо сприяння організаційному вирішенню питань надання правової, соціальної, психологічної допомоги		
2. Проведення публічних (електронних публічних) соціальних, медичних, реабілітаційних, освітніх та інших заходів з підтримки		
3. Надання допомоги в оформленні документів щодо забезпечення житлом, земельними ділянками		
4. Консультування з питань зайнятості, отримання грантової підтримки на розвиток підприємницьких ініціатив		
5. Надання допомоги з питань участі у спортивних змаганнях, здійсненні заходів з фізкультурно- спортивної реабілітації		
6. Здійснення супроводу в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах, організаціях незалежно від форми власності, зокрема під час надання допомоги в оформленні документів		
7. Проведення інформаційно-просвітницької роботи з метою:		
1) профілактики та запобігання розвитку психічних та поведінкових розладів		
2) набуття умінь здійснювати самооцінку психічного стану		
3) організація та проведення заходів з профілактики соціальних проблем		
4) надання психологічної допомоги першого рівня		
8. Інше		

Рисунок 2.2. Картка заходів з підтримки ветерана війни/демобілізованої особи.

Джерело: [44].

Робота фахівця із супроводу базується на інструментах ведення випадку (або кейс-менеджменту). Кейс-менеджмент є одним із найефективніших і сучасних інструментів супроводу клієнтів у соціальній роботі та суміжних сферах. Водночас існує суттєва відмінність між традиційним кейс-

менеджментом у соціальній сфері та підходами. Фахівець із супроводу ветеранів і демобілізованих осіб не надає послуг безпосередньо. Його завдання полягає у проведенні первинного скринінгу потреб клієнта, визначенні шляхів їх реалізації, організації перенаправлення до відповідних надавачів послуг і подальшому супроводі ефективності їх надання відповідно до встановлених протоколів.

Авторка тренінгової програми підготовки фахівців із супроводу, провадженої на базі тренінгового центру «Простір можливостей» Оксана Коляда вважає, що «важливим у застосуванні кейс-менеджменту є цифрові інструменти, а також професійно розроблена первинна документація (акт оцінки, індивідуальний план), яка має бути обов'язково оцифрована (якщо не прямо зараз, то в майбутньому). Також, для ефективності інструментів кейс-менеджменту мають бути чітко розписані алгоритми взаємодії та перенаправлення, які повинні бути доведені до фахівців із супроводу. Ідеально, якщо така алгоритми будуть розроблені комплексними, у співпраці з усіма стейкхолдерами та закріплені відповідними нормативними документами» [25].

Фахівці Мінветеранів розробили і затвердили для використання у роботі фахівцями із супроводу типові інформаційні та технологічні картки (направлення для отримання адміністративних послуг) [49].

Кейс-менеджмент передбачає професійну супервізію, під якою розуміють професійну підтримку та наставництво у подоланні труднощів у професійній діяльності, аналіз і корекцію недоліків, удосконалення організації діяльності, запобігання професійному вигоранню та забезпечення емоційної стабільності фахівця. У контексті роботи спеціаліста із супроводу ветеранів супервізія фактично означає надання допомоги у вирішенні складних професійних випадків [25].

Міністерством у справах ветеранів затверджені «Примірні форми первинної документації та звітності щодо здійснення заходів з підтримки» [49] у роботі фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. Окремі з

них уже оновлені, зокрема: Анкета та картка заходів з підтримки ветерана, Індивідуальний план, звіт фахівця та форма статистичної звітності [44].

Важливим є затвердження алгоритму дій фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб щодо здійснення первинних заходів з підтримки, де закріплені 12 етапів: опрацювання звернення про надання послуги, строки їх виконання: первинне консультування; заповнення заяви у електронному вигляді засобами ЄДРВВ; заповнення заяви та картки заходів; складання індивідуального плану заходів; інформування щодо переліку документів; здійснення комунікації із закладами/установами; направлення до закладів; розгляд питань; здійснення заходів закладами /установами; моніторинг надання якісних послуг; результат здійснення заходів з підтримки [50].

Форма звіту фахівця із супроводу (щомісяця) включає кількісні показники за шістьма критеріями (див Додаток В). Фахівець несе відповідальність за достовірність інформації, дотримання законодавства, коректність ведення обліку звернень, а також за збереження персональних даних та конфіденційність у роботі з ветеранською спільнотою.

Отже, узагальнимо функціональні повноваження фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб:

- Інформаційна підтримка та консультування
- Надання інформації про пільги, гарантії, права, соціальні послуги, порядок оформлення документів.
- Пояснення процедури реєстрації, отримання статусів, консультації з юридичних, соціальних, побутових, професійних питань.
- Організація та координація доступу до послуг.
- Інформування про можливості та напрями отримання медичної, реабілітаційної, соціально-психологічної, освітньої, професійної допомоги.
- Сприяння залучення до програм перепідготовки, працевлаштування, надання грантів, отримання житла.
- Соціальний супровід.

- Складання та реалізація індивідуальних програм адаптації ветерана/ветеранки до цивільного життя.

- Ведення обліку потреб ветеранів, контроль ефективності надання допомоги, складання аналітичних звітів.

- Захист прав і представництво інтересів.

- Представлення інтересів ветеранів у стосунках із державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими та благодійними організаціями.

- Допомога у вирішенні конфліктних ситуацій, спрямування звернень ветеранів для подальшої правової допомоги.

- Психологічна підтримка та кризове втручання

- Надання первинної кризової допомоги, організація доступу до спеціалізованих психологів чи психотерапевтів;

- Підтримка родинної взаємодії, організація групи взаємодопомоги, профілактика посттравматичних стресових розладів.

- Ведення відповідно до визначених наказами Мінветеранів вимог документації, підготовка звітів.

- Підвищення професійної компетентності, неформальна освіта, участь у тренінгах та навчальних курсах за спрямуванням роботи з ветеранами.

Серед вимог до фахівця із супроводу: професіоналізм, емпатія, стійкість та спроможність, відповідальність.

Таким чином, трудові функції фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб визначені у Професійному стандарті. Завдання та повноваження фахівця встановлюються та конкретизуються у посадових інструкціях фахівці та головного фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОСАДИ ФАХІВЦЯ ІЗ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

3.1. Практичні аспекти діяльності фахівців із супроводу ветеранів/ ветеранок (на прикладі Луцької міської ради)

Ключовим елементом регіональної ветеранської політики є підтримка створення інституційної інфраструктури. Фахівці в територіальних громадах створені для надання повної підтримки ветеранам, демобілізованим і членам їхніх родин, сприяючи захисту їхніх прав, реалізації соціальних можливостей і гарантій, а також успішній адаптації до цивільного життя після служби.

Міністерство у справах ветеранів України відзначає, що за результатами 2024 року у громадах працює 1000 фахівців супроводу, зафіксовано понад 40 тис. звернень, створено шість «Просторів турботи» в лікарнях [51].

У Волинській області триває запровадження фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. Станом на початок 2025 року в територіальних громадах Волинської області працюють 26 фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих. На цю послугу виділено майже 5 млн грн. [52].

Важливим елементом інфраструктури є створення ветеранських просторів – багатофункціональних закладів для ветеранів та членів їхніх сімей, що надають психологічну, юридичну підтримку та фізкультурно-спортивну реабілітацію [53]. Станом на 2025 рік в Україні функціонує більше 50 ветеранських просторів, які занесено на карту ветеранських стейкхолдерів ГО «Простір можливостей» 3 них чимала кількість має юридичну форму комунальних установ, зокрема 8 на обласному рівні, 37 – на рівні громад [54].

На Волині один ветеранський будинок вже працює у Володимирі, ще два мали бути відкриті у Луцьку. Загалом в Україні станом на 2024 рік діє 122 ветеранські приміщення різних організаційно-правових форм.

Варто відзначити допомогу фахівців супроводу у використанні ветеранами цифрових сервісів для отримання ветеранських послуг. У 2024 році Міністерство у справах ветеранів України «спільно з Представництвом Міжнародної організації з міграції в Україні розробило та запустило е-Карту послуг для ветеранів війни в громадах, яка доступна на платформі е-Ветеран» [55]. Е-Карта – це інструмент інформування про можливості розвитку й допомоги для ветеранів і ветеранок у їхніх громадах через смартфон або комп'ютер. На порталі більше 7,5 тис. послуг: «від психологічної підтримки, медичних програм, патріотичного виховання, мистецтва до всього необхідного для розвитку ветеранських об'єднань та підприємницьких ініціатив ветеранів» [55].

На регіональному рівні активно впроваджуються цифрові інструменти підтримки ветеранів з допомогою фахівців супроводу ветеранів. Волиняни користуються е-Картою послуг для ветеранів війни, доступною на платформі е-Ветеран, де представлено понад 400 різних послуг в області – від психологічної підтримки та медичної програми підтримки ветеранського підприємництва. Ця цифровізація дозволяє мінімізувати бюрократичні бар'єри та забезпечити швидкий доступ до державних послуг.

Для фахівця соціального супроводу ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей важлива взаємодія із суміжними структурами: регіональними органами державної влади, відповідними підрозділами органів місцевого самоврядування, інституціями соціальної сфери та недержавними громадськими об'єднаннями.

Фахівець координує діяльність із медичними закладами, центрами соціальних служб, службами зайнятості, освітніми та реабілітаційними закладами, громадськими організаціями ветеранів. Ця діяльність забезпечує цілеспрямованість і адресність підтримки й дозволяє врахувати індивідуальні потреби кожного ветерана чи членів родини.

Узагальнений досвід роботи фахівців ГО «Ветеранський простір» дав підстави визначити суб'єктів взаємодії під час здійснення супроводу ветеранів фахівцями (див рис. 3.1.)

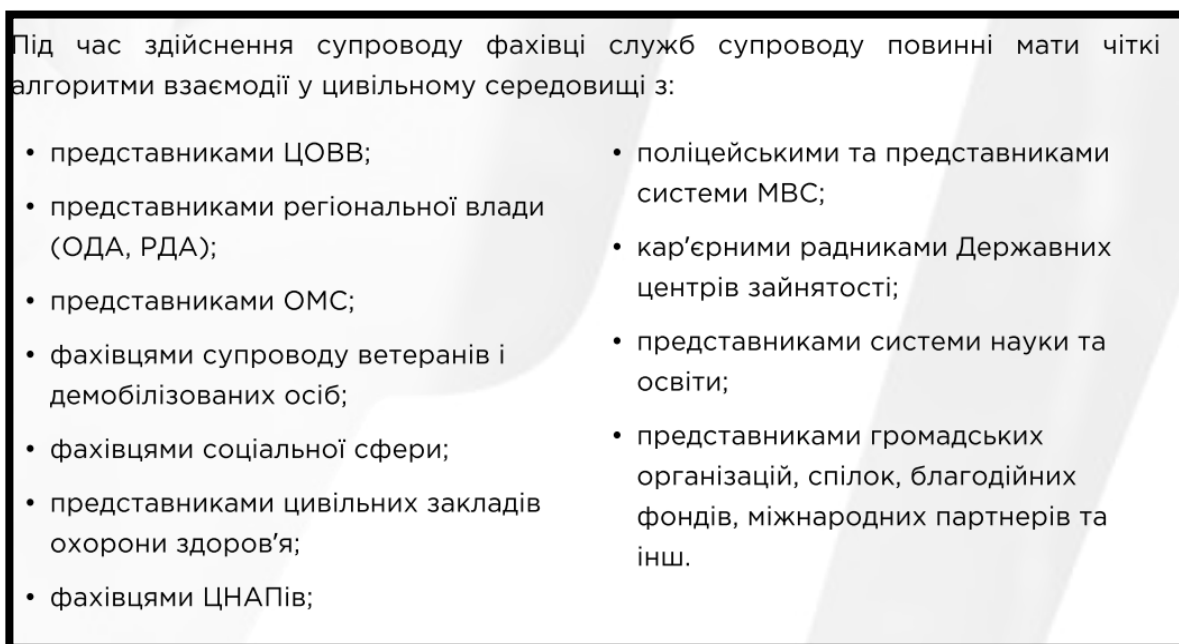

Рисунок 3.1. Суб'єкти взаємодії у цивільному середовищі в роботі фахівців супроводу ветеранів, демобілізованих осіб та членів їх сімей. Джерело: [36].

31 липня 2024 року під час чергової сесії Луцьк міської ради ухвалили рішення про створення комунальної установи «ХАБ ВЕТЕРАН» (далі – КУ «ХАБ ВЕТЕРАН») та затвердили її Статут. У створеному закладі ветерани зможуть отримати соціальну підтримку, відновити здоров'я та поспілкуватися з побратимами. Керівником закладу призначений ветеран 100-ї бригади Тарас Сасовський, який брав участь у російсько-українській війні.

Станом на 2025 рік в комунальній установі працюють шість фахівців супроводу, психолог та два фахівці відділу інформаційно-консультаційної підтримки. Фахівці комунальної установи ведуть сторінку в соціальних мережах, окремого сайту чи вкладки на офіційній сторінці Луцької міської ради немає.

У жовтні 2024 року на сесії Луцької міської ради було затверджено Програму функціонування КУ «ХАБ ВЕТЕРАН» на 2024-2027 роки [56].

Відповідно до затвердженого Статуту КУ «ХАБ ВЕТЕРАН» «забезпечує соціальну захищеність отримувачів послуг шляхом консультування,

інформування, соціальної, професійної та психологічної адаптації, реабілітації, інтеграції, соціального супроводу, допомоги у вирішенні соціально-побутових питань тощо» [57].

В інформаційних постерах КУ «ХАБ ВЕТЕРАН» пропонує організацію взаємодії між ветеранами та надавачами послуг, зокрема через такі напрями роботи: сприяння в оформленні документів, супровід під час реабілітації; інформування та організацію дозвілля. Фахівці забезпечують сприяння в отриманні документів для: отримання пільг, грошової допомоги, соціальних послуг; здійснюють інформування про: державні програми підтримки ветеранів, освітні можливості, можливості підвищення кваліфікації та перекваліфікації.

Супровід під час реабілітації включає: допомогу в процесі протезування, виборі протезної організації, підготовку пакету документів, спрямування на санаторно-курортне лікування, надання психологічної допомоги першого рівня.

Фахівці із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб надають такі послуги: інформування, консультування, соціальний супровід сімей, представництво та соціальну адаптацію.

Представництво інтересів передбачає «ведення переговорів від імені отримувача соціальних послуг за його дорученням, допомога в оформленні або відновленні документів, сприяння в реєстрації місця проживання або перебування, допомога у розшуку рідних та близьких, сприяння у забезпеченні доступу до ресурсів і послуг за місцем проживання, встановленні зв'язків з іншими фахівцями, службами, організаціями, підприємствами, допомога в забезпеченні технічними засобами реабілітації. Соціальна адаптація – навчання, формування та розвиток соціальних навичок, умінь, соціальної компетенції, корекція психологічного стану та поведінки в повсякденному житті, надання психологічної підтримки, сприяння працевлаштуванню, допомога у зміцненні / відновленні родинних та суспільно корисних зв'язків, організація клубів за інтересами, допомога в організації денної зайнятості та дозвілля, сприяння організації та діяльності груп самодопомоги» [58].

У січні 2025 року у м. Луцьку відкрили ветеранський простір «Шлях ветерана». Ветеранський простір є одним із елементів реінтеграції ветеранів, а також ідеальним місцем працевлаштування фахівця із супроводу ветеранів і демобілізованих осіб.

Фахівці супроводу КУ «ХАБ ВЕТЕРАН» здійснюють долучення ветеранів до реабілітації через адаптивний спорт, арт-терапію, організацію груп взаємодопомоги «рівний-рівному» та інші заходи підтримки ветеранів/ветеранок, членів їх сімей.

Великого значення надають фахівці із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб організації дозвілля ветеранів/ветеранок та членів їх сімей, наголошуючи на важливості включеності самих ветеранів, а також ролі сім'ї у реінтеграції та соціальній адаптації ветеранів. Тому працівники комунальної установи організують різнопланові заходи: клуби настільних ігор, іпотерапію (терапію кіньми), риболовлю із сім'ями, залучення до ампфутболу та волейболу сидячи, турнірів із шахів та ін.

Задля цього КУ «ВЕТЕРАН ХАБ» налагоджує активну співпрацю із закладами вищої освіти, зокрема з Центром ветеранського розвитку «LNTU VETERAN HUB» та Молодіжним центром Луцького національного технічного університету, Центром ветеранського розвитку Волинського національного університету імені Лесі Українки. Фахівці супроводу організують для ветеранів зустрічі з молоддю у закладах вищої освіти, наприклад «Діалог без бар'єрів» [59].

В КУ «ХАБ ВЕТЕРАН» фахівці із супроводу ветеранів війни та психологи систематично долучаються до навчань-тренінгів з психосоціальної підтримки. Також проводять зустрічі-навчання фахівців супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб з представниками департаменту ветеранської політики Луцької міської ради, Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, представниками Національної поліції задля напрацювання ключових аспектів взаємодії між поліцією та фахівцями супроводу у роботі з родинами безвісти зниклих.

Фахівці комунальної установи відповідно до визначених у Статуті завдань, здійснюють «забезпечення взаємодії з виконавчими органами Луцької міської ради, іншими органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади, державними органами, ветеранськими, волонтерськими та іншими громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами при вирішенні питань лікування, реабілітації, соціального захисту, земельних та житлових питань, юридичної підтримки, соціальної та психологічної адаптації отримувачів послуг» [57].

Таким чином, у процесі організації системи супроводу у військовому та цивільному середовищі на етапі переходу від одного статусу до іншого ключового значення набуває узгоджена співпраця між службами супроводу та фахівцями, які працюють з ветеранами й демобілізованими особами, а також скоординована взаємодія всіх суб'єктів супроводу та надавачів різноманітних послуг.

3.2. Проблеми та напрями вдосконалення діяльності фахівця супроводу ветеранів, демобілізованих осіб та членів їх сімей

За результатами аналізу українського досвіду реалізації ветеранської політики та супроводу ветеранів, проведеного представниками ГО «Ветеранський простір» під керівництвом Оксани Коляди та Ярослава Павловського, «процес супроводу має бути постійним, безперервним та наскрізним. Запорукою такої постійності, безперервності та наскрізності має стати єдина система ідентифікації суб'єктів супроводу, визначенні їхніх потреб, їхня пріоретизація, перескерування, здійснення моніторингу та контролю за організацією супроводу. Також важливим елементом є доступ до інформації щодо портрета потреб учасників супроводу та єдина методологія роботи з ними» [36].

Функціональні обов'язки та повноваження таких фахівців досі не мають достатнього нормативного врегулювання, що ускладнює реалізацію державних програм підтримки ветеранів. Комплексне вивчення професійного змісту їхньої

діяльності дає змогу визначити компетентнісний профіль спеціаліста, удосконалити стандарти підготовки кадрів та підвищити результативність надання соціальних послуг.

Окреслимо проблеми та виклики впровадження посади фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

По-перше, існує проблема обмеженості фінансових ресурсів громад, що унеможливорює створення повноцінної мережі підтримки в усіх територіальних громадах. Як зазначають у Міністерстві з питань ветеранської політики, фахівців із супроводу ветеранів та ветеранських просторів недостатньо, і вони мають бути створені в кожній територіальній громаді, щоб забезпечити доступність послуг. Відкриття чи будівництво ветеранських просторів (будинків ветерана), які повністю відповідатимуть принципам безбар'єрності та універсального дизайну потребує додаткових ресурсів. Наявні комунальне майно часто «морально застаріле».

По-друге, дещо тривалим в часі є процедура відбору на посаду, та обмежена кількість центрів проходження навчання для майбутніх фахівців із супроводу, які знаходяться лише в столиці. Крім того, на нашу думку, не виправданим є розширення переліку наявної базової освіти для кандидатів на посаду. Вважаємо, що реалізація супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб – це сфера професійної компетенції фахівців з соціального забезпечення, фахівців із соціальної роботи та консультування, які здобувають бакалаврський рівень впродовж чотирьох років. А навчальна тренінгова програма відібраних кандидатів – 10-12 днів, очевидно, не дасть можливості дати знання із організація системи соціального захисту, забезпечення, надання соціальних послуг, інструментів та технологій соціальної роботи і соціального консультування.

По-третє, існує проблема координації між органами виконавчої влади державного та регіонального рівнів, а також органами місцевого самоврядування щодо реалізації програм державної підтримки для ветеранів та демобілізованих осіб. Крім того, важливо проводити періодичні інформаційні зустрічі щодо впровадження і реалізації таких програм для фахівців із супроводу ветеранів.

По-четверте, заборонена на створення нових комунальних підприємств, запроваджена Законом лютому 2025 року, доповнила можливість громади створювати спеціалізовані юридичні особи, які мають у штаті фахівців із супроводу ветеранів. Це створює додаткові інституційні бар'єри для розвитку ветеранської інфраструктури.

По-п'яте, у сільській місцевості доступ до ветеранських послуг залишається обмеженим. Географічна віддаленість та нерозвинена інфраструктура, особливо щодо фізичної реабілітації, психосоціальної підтримки створюють додаткові виклики для рівного доступу ветеранів до послуг.

Перспективи розвитку. Серед цілей Міністерства у справах ветеранів України – створення національної мережі фахівців супроводу ветеранів/ветеранок (планується до 6 тис. фахівців супроводу по країні); проведення інформаційної кампанії про фахівців із супроводу.

Передбачається, що такі фахівці будуть працевлаштовані не тільки на рівні громад у відповідних комунальних установах, а й у цивільних закладах охорони здоров'я (зокрема, планується відкриття понад п'ятдесяти «Просторів турботи» у лікарнях).

Основна мета ініціативи полягає у забезпеченні всебічної підтримки ветеранів, ветеранок, демобілізованих осіб та членів їхніх родин на кожному етапі повернення до мирного життя. Фахівці із супроводу не лише надаватимуть безпосередню соціальну підтримку, але й здійснюватимуть моніторинг потреб та аналіз даних, що дозволить державі корегувати ветеранську політику за різними напрямками.

Доцільно було б залучати до процесів моніторингу Центри ветеранського розвитку при закладах вищої освіти. А також надати дозвіл таким навчальним закладам (за умова наявності акредитованих освітніх програм за спеціальностями «Соціальна робота та консультування») для реалізації програм підвищення кваліфікації фахівців із супроводу ветеранів війни.

Розвиток ветеранської політики на регіональному рівні вимагає тіснішої взаємодії між обласними державними адміністраціями, органами місцевого

самоврядування та громадським сектором. Серед перспективних напрямів – збільшення обсягу фінансування місцевих програм, розбудова мережі ветеранських просторів, підвищення кваліфікації фахівців із супроводу та адаптація програм до реальних потреб учасників бойових дій.

Національна стратегія ветеранської політики до 2030 року забезпечує підвищення коефіцієнтів фінансування первинної медичної допомоги хворим з деклараціями від ветеранів, збільшення оплати психологічної допомоги, грантових ініціатив для громади на придбання спортивного обладнання та цифрової платформи «Ветеранська Дія». Ці заходи мають бути реалізовані на регіональному рівні з урахуванням місцевої специфіки.

Система підтримки ветеранів потребує ефективної координації між державними установами (соціального захисту, охорони здоров'я, освіти), недержавними, у тому числі громадськими, організаціями та міжнародними донорами. На практиці часто виникають труднощі у взаємодії цих структур, що знижує ефективність роботи, зокрема фахівців із супроводу [16].

Важливо розвивати міжвідомчу комунікацію, сприяння налагодженню контактів між фахівцями із супроводу ветеранів війни, демобілізованих осіб та громадськими об'єднаннями ветеранів, інституціями соціальної сфери, Державною службою зайнятості, Фондом соціального захисту осіб з інвалідністю, медичними реабілітаційними центрами та відкритими Центрами метального здоров'я (при закладах охорони здоров'я) .

Обмін передовим досвідом та співпраця фахівців із супроводу ветеранів з різних регіонів у рамках спільних ініціатив. форумів може мати мультиплікативний ефект у плані надання послуг. Такі заходи також можуть сприяти посиленню почуття спільності та підтримки. Також потребує уваги періодична організація супервізії для фахівців із супроводу.

Науковиці О. Столярик та Т. Семигіна наголошують також таких викликах, пов'язаних з організацією психосоціальної підтримки ветеранів після повернення з війни. Серед них: відсутність уніфікованих підходів до оцінки потреб учасників бойових дій та членів їхніх родин; послуги, які пропонуються,

не завжди відповідають реальним запитам, не враховують потенціал та наявні в громаді ресурси; недоступність послуг через бюрократичні процедури та віддалене місце проживання; «послуги не проходять належну оцінку та моніторинг, а працівники не отримують достатньої ресурсної підтримки в супервізійних групах, що підвищує рівень професійної деформації» [60].

Також науковиці О. Столярик і Т. Семигіна обґрунтовують важливість використання у фахівців, які працюють з ветеранами/ ветеранками, підходу, орієнтованого на сильні сторони клієнта. Так, «у межах цього підходу соціальна робота розглядається як співпраця та стосунки між соціальними працівниками та клієнтами, які спираються на віру перших у те, що їхні клієнти здатні розв'язати власні проблеми самостійно, якщо отримують достатньо повноважень та влади, а їхні рішення мають необхідну соціальну підтримку. Підхід, орієнтований на сильні сторони, ґрунтується на парципативному підході, за якого клієнти соціальної роботи виступають активними учасниками процесу психосоціальної підтримки, відіграють роль суб'єктів цього процесу» [60].

Організація інформаційних кампаній задля обізнаності про послуги, які доступні ветеранам та їхнім сім'ям, має вирішальне значення для узгодження попиту з пропозицією. Це повинно включати підвищення обізнаності про переваги та процес отримання статусів, надання підтримки, щоб допомогти ветеранам/ ветеранкам членам їхніх сімей, а також членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць орієнтуватися в бюрократичних вимогах, було б корисним для тих, кого відлякують ці процеси [61].

На нашу думку, потребує уваги з боку органів місцевого самоврядування та збільшення заходів з підтримки з боку фахівців із супроводу саме з родинами загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України.

Міністерством у справах ветеранів України визначено подальші кроки вдосконалення системи ветеранського супроводу, а «саме щодо:

- створення належних умов праці для фахівців на місцях;
- подолання бюрократичних бар'єрів у взаємодії з обласними військовими адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

- комунікації між фахівцями та Мінветеранів» [62].

Міністерство соціальної політики України «працює над створенням системи соціальної підтримки сім'ї військовозобов'язаного, військовослужбовця на всіх етапах несення військової служби, що є наскрізним елементом у забезпеченні подальшої якісної реабілітації та повернення до умов цивільного життя ветерана. Саме громада є тією ключовою ланкою в забезпеченні підтримки сім'ї діючого військового, процесі адаптації ветерана та його сім'ї до новостворених умов життєдіяльності [36].

Міністерством оборони України у співпраці з Міністерством соціальної політики, сім'ї та єдності підготувало спільний наказ «Про впровадження програми соціальної підтримки та психологічної допомоги військовослужбовців та членів їхніх сімей». Передбачається організацію семиденних відпочинкових програм для військовослужбовців та їхніх родин за участю військових і цивільних психологів, соціальних працівників та педагогів. Під час таких заходів застосовуються методи тілесно-орієнтованої терапії, спрямовані на збереження й відновлення соціальних і сімейних зв'язків, зміцнення довіри в родині, стабілізацію психоемоційного стану військовослужбовця та підвищення його стійкості до наслідків бойових травм. Програма також має на меті зменшення впливу травматичних подій на психічне здоров'я військових і запобігання кризовим ситуаціям у їхніх сім'ях.

З метою уникнення колапсу системи соціального захисту ветеранів війни] необхідно впровадити її оновлену модель, що передбачає перехід від патерналістського підходу до створення умов для ефективної реадаптації, реабілітації та розвитку потенціалу ветеранів. Така модель має ґрунтуватися на партнерстві держави, суспільства, соціально відповідального бізнесу та самих ветеранів.

Необхідним є впровадження переходу від патерналістських засад соціального захисту до створення умов для реадаптації, реабілітації та розвитку потенціалу ветеранів як результату спільних зусиль держави, суспільства, соціально відповідального бізнесу і самого ветерана.

ВИСНОВКИ

Здійснивши дослідження аналізу функціоналу та повноважень фахівця із супроводу ветеранів, демобілізованих осіб та членів їх сімей, можемо зробити такі висновки.

1. У сучасних умовах, коли в Україні триває понад десять років російсько-українська війна і постійно зростає кількість учасників бойових дій, ветеранів та осіб з інвалідністю внаслідок війни, постала назріла нагальна потреба у формуванні система соціальної роботи з учасниками бойових дій (ветеранами війни), демобілізованими особами та членами їхніх сімей.

Відповідно у 2023 році розпочався процес запровадження інституту помічника ветерана, який у 2024 році трансформувався у запровадження нової посади у Класифікаторі професій – фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. Багатоманітність проблем, з якими стикаються ветерани/ветеранки, а також труднощі під час їх повернення до цивільного життя визначають специфіку конкурсного відбору кандидатів на посаду та підготовки фахівців.

Запровадження посади було унормовано прийняттям Професійного стандарту фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб у 2024 року, встановленням субвенцій територіальним громадам для введення посад. Внесені зміни у 2025 році до професійного стандарту уточнювали перелік категорій населення, з якими працює фахівець із супроводу, та уточнено вимоги до кандидатів у конкурсі на посади. У своїй діяльності фахівці керуються нормативно-правовими актами у сфері ветеранської та соціальної політики, підпорядковуються Міністерству у справах ветеранів України.

2. Фахівець із супроводу є ключовою ланкою, що поєднує різні аспекти підтримки у системі повернення: від допомоги з оформленням документів до забезпечення доступу до медичних, психологічних чи освітніх послуг, соціальної та професійної адаптації.

Використання цифрових інструментів фахівцями із супроводу ветеранів полегшує роботу фахівців, зменшує бюрократичні перепони та спрощує доступ до послуг соціальної підтримки ветеранів, які впроваджують Міністерством у справах ветеранів України, Міністерством цифрової трансформації у співпраці з іншими міністерствами та відомствами.

Фахівці в територіальних громадах необхідні для всілякого сприяння ветеранам війни, демобілізованим особам та членам їхніх сімей у реалізації їхніх можливостей, прав, соціальних гарантій на шляху переходу від військової служби до цивільного життя. Діяльність фахівця із супроводу ветеранів, демобілізованих та членів їхніх сімей в Україні передбачає комплекс заходів, спрямованих на всебічну підтримку цієї категорії громадян у процесі їх соціальної адаптації та реінтеграції, а також забезпеченні доступу до соціального забезпечення.

Соціальний супровід – це одна із технологій соціальної роботи. У контексті роботи з ветеранами супровід набуває особливого змісту, акцентуючи увагу не лише на комплексній допомозі, а й сприяння самореалізації, активної громадянської позиції, професійної реінтеграції.

3. Функціонал фахівця із супроводу ветеранів визначений професійним стандартом і конкретизований у типовій посадовій інструкції. Фахівець із супроводу виконує такі функції:

- інформує ветеранів, демобілізованих осіб і членів їхніх сімей стосовно отримання статусів, послуг, соціальних гарантій, житла, реабілітації, працевлаштування, юридичної підтримки;

- організовує оцінювання потреб ветеранів та закріплення реєстрів у громаді;

- збирає аналітику щодо потреб ветеранів, контролює надання послуг, складає звітність та сприяє виробленню ефективної місцевої політики підтримки ветеранів.

- здійснює консультування, координує взаємодію з державними, місцевими й громадськими організаціями, щоб залучити ветеранів до активного суспільного життя та професійної адаптації.

- забезпечує кризову психологічну допомогу, а також первинну соціально-психологічну підтримку ветеранам та їхнім сім'ям.

- долучає родини до заходів соціальної адаптації, медичної, професійної реабілітації та інтеграції у територіальній громаді

4. У Луцькій міській раді введення посади фахівців із супроводу ветеранів розпочалось із початку запровадження процесу в Україні – осені 2024 року. На початку 2025 року створено комунальну установу «ХАБ ВЕТЕРАН», де працюють шість фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

В КУ «ХАБ ВЕТЕРАН» здійснюють організацію взаємодії між ветеранами та надавачами послуг, зокрема через такі напрями роботи: сприяння в оформленні документів, супровід під час реабілітації; інформування та організацію дозвілля. Команда фахівців здійснює активну взаємодію з департаментом з питань ветеранської політики Луцької міської ради, інституціями соціальної сфери, громадськими ветеранськими організаціями, Центрами ветеранського розвитку закладів вищої освіти. Долучаються до організації публічних заходів, залучають ветеранів та ветеранок до адаптивних видів спорту.

Фахівці із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб надають такі послуги: інформування, консультування, соціальний супровід сімей, представництво та соціальну адаптацію.

5. Попри позитивні тенденції, залишається низка викликів: нерівномірність доступу до послуг фахівців із супроводу; високе навантаження на фахівців або недостатня їх чисельність у громаді, що призводить до неефективності їх роботи; відсутність єдиної методики роботи та системи навчання й перепідготовки таких фахівців; бюрократичні процедури та недостатність ветеранської інфраструктури для медико-соціальної реабілітації.

Таким чином, соціальний супровід учасників бойових дій, демобілізованих осіб і членів їхніх сімей є актуальним соціальним завданням, ефективне вирішення якого покладається на фахівців із супроводу ветеранів війни об'єднаних територіальних громад і значною мірою залежить від рівня їхньої професійної компетентності та особистих якостей. Діяльність фахівця із супроводу ветеранів, демобілізованих та членів їхніх сімей в Україні передбачає комплекс заходів, спрямованих на всебічну підтримку цієї категорії громадян у процесі їх соціальної адаптації та реінтеграції, а також забезпеченні доступу до соціального забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурцева Аліна, Нематіан Золбін Дар'я. *Суспільне. Новини: інтернет-видання*. В Україні 1 мільйон 300 тисяч ветеранів: як їх підтримують. URL: <https://suspilne.media/798951-v-ukraini-1-miljon-300-tisac-veteraniv-ak-ih-pidtrimuut/>
2. Оксана Жук, Ольга Остапчук. Специфіка діяльності фахівця супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб *Соціально-психологічна допомога і соціальна робота: виклики сучасності : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Луцьк, 10–11 квітня 2025 р.). Луцьк: відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2025. С.17-19. URL: https://drive.google.com/file/d/1H1DvEjQKXD5Eg6bE0rw_vPUHQ1nHqTSH/view
3. Уряд прогнозує збільшення кількості ветеранів до 5–6 мільйонів після кінця війни. *Новини ветеранів: інтернет-видання*. URL: <https://nova.net.ua/uryad-prognozuye-zbilshennya-kilkosti-veteraniv-do-5-6-miljoniv-pislya-kinczja-vijny/>
4. Олексюк Н. Теоретичні засади соціального супроводу учасників бойових дій (ветеранів війни) та демобілізованих осіб в об'єднаній територіальній громаді // *Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами XII Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 травня 2023 р.)*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 122-125 URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/29960>
5. Професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» : Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 10.10.2025 р.. № 835. URL: <https://mva.gov.ua/nakaz-vid-20>
6. База знань ветерана. *Платформа e-Ветеран*: URL: <https://eveteran.gov.ua/services/zaiava-na-uchast-u-vidbori-na-posadu-fakhivtsia-iz-suprovodu-veteraniv-viiny-ta-demobilizovanykh-osib>
7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації проведення відбору кандидатів на посаду фахівця із супроводу ветеранів війни та

демобілізованих осіб : наказ Міністерства у справах ветеранів України від 21 січня 2025 р. № 86. URL: <https://mva.gov.ua/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendatsiy-schodo-organizatsii-provedennya-vidboru-kandidativ-na-posadu-fahivtsya-iz-suprovodu-veteraniv-viyni-ta-demobilizovanih-osib-dsl>

8. Про затвердження Переліку питань для проведення тестування кандидатів на посади фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб на знання законодавства : Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 22.08.2024 р. № 268. URL: <https://mva.gov.ua/pro-zatverdzhennya-pereliku-pitan-dlya-provedennya-testuvannya-kandidativ-na-posadi-fahivtsiv-iz-suprovodu-veteraniv-viyni-ta-demobilizovanih-osib-na-znannya-zakonodavstva-vid-22082024--268>
9. Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо організації проведення відбору кандидатів на посаду фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб : Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 16.06.2025 № 481. URL: <https://mva.gov.ua/pro-vnesennya-zmin-do-metodichnih-rekomendatsiy-schodo-organizatsii-provedennya-vidboru-kandidativ-na-posadu-fahivtsya-iz-suprovodu-veteraniv-viyni-ta-demobilizovanih-osib-vid>
10. Про затвердження форми статистичного звіту про діяльність Науково-навчального експертного центру «Бородянка» : Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 11.11.2025 р. № 892. URL: <https://mva.gov.ua/nakaz-vid-26>
11. Нова група фахівців із супроводу ветеранів проходить навчання у «Бородянка-Центрі». *Міністерство у справах ветеранів України : офіційний веб-сайт*. URL: <https://mva.gov.ua/presenter/category/86-novini/nova-grupa-fahivtsiv-iz-suprovodu-veteraniv-prohodit-navchannya-u-borodyanka-tsentri> (дата звернення 26.10.2025 р.)
12. Столярик, О., Семигіна, Т. (2023). Повернутися з війни: психосоціальна підтримка ветеранів/-нок та членів їхніх сімей. *Social Work and Education*, Vol.

10, No. 1. pp. 63-77. DOI: 10.25128/2520-6230.23.1.6
file:///D:/Downloads/STOLIARYKSEMIGINA.pdf

13. Костишин Емілія, Хамуляк Тарас. Новації щодо здійснення соціального супроводу військовослужбовців, ветеранів війни в Україні. *Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, курсантів та молодих вчених*, 15 листопада 2024 р.; [за ред.: Нагірняка М.Я.]. Львів : ЛДУ БЖД, 2024. С. 42-49. URL: https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15131/1/%D0%9A%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BD_%D0%A5%D0%B0%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8F%D0%BA.pdf.
14. Український досвід формування ветеранської, політики Актуальні питання реінтеграції, адаптації, реабілітації / Авторський колектив під керівництвом Оксани Коляди та Ярослава Павловського. URL: https://pm.in.ua/wp-content/uploads/2025/07/Doslidzhennya_Ukrayinskyj-dosvid_vetpolityky-1313.pdf?fbclid=IwY2xjawLnHNBlHRuA2FlbQIxMABicmlkETFEV2dLY1BGWEdVUk1BSG1HAR6UVzSJudmNXIXZc-D5UG1EBu3qtM8WVmoif9OMRfh2R52dEf5d5m8OGfH3g_aem_Hj20NhO8j_eKRuvAsCLC65Q
15. Відповіді на ключові питання щодо впровадження у громадах фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. Міністерство у справах ветеранів України: офіційний веб-сайт. URL: <https://mva.gov.ua/presenter/category/86-novini/vidpovidi-na-kluchovi-pitannya-schodo-vprovadzhennya-u-gromadah-fahivtsiv-iz-suprovodu-veteraniv-viyni-ta-demobilizovanih-osib>
16. Оглядове досєє щодо врегулювання діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. *Вебсайт Дослідницької служби Верховної Ради України*. С.9. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/hum_social_policy/review_files-hsp/75910.html

17. Veterans Benefits Administration. *U.A. Department of Veterans Affairs : website*. URL: <https://benefits.va.gov/benefits/>
18. Outreach, Transition and Economic Development. *.U.A. Department of Veterans Affairs : website*. URL: <https://benefits.va.gov/transition/index.asp> (дата звернення 28.07.2025 р.)
19. Services. Have you served in the Canadian Armed Forces? Support is available. *Government of Canada : website*. URL: <https://www.veterans.gc.ca/en/services> (дата звернення 28.07.2025 р.)
20. Лучанинова, О. ., & Пилипчук, Я. (2024). Ізраїльський досвід реабілітації військових ветеранів для системи підготовки військових психологів в Україні. *Education: Modern Discourses*, (7), 132–140. <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2024-7-13>
21. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 р. № 1209-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-%D1%80#Text>
22. Про схвалення Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 р. 1350-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1350-2024-%D1%80#Text>
23. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-ХІІ (редакція від 23.10.2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
24. Порядок реалізації експериментального проекту щодо запровадження інституту помічника ветерана в системі переходу від військової служби до цивільного життя : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.06.2023 р. № 652. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2023-%D0%BF#Text>

25. Коляда Оксана. Фахівець із супроводу ветеранів. Інструкція по експлуатації. *Укрінформ* : інтернет-видання. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3935911-fahivec-iz-suprovodu-veteraniv-instrukcia-po-ekspluatacii.html>
26. Деякі питання забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.10.2024 р. № 1205. URL: https://pm.in.ua/wp-content/uploads/2025/01/Deyaki-pytannya-zabezpechennya-diyalnosti-fahivtsiv-iz-suprovod-Postanova-1205-vid-18.10.2024-d539499-0241018.pdf?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAAR34Qel5K9nfGSYyI024dnM7Kk60Z6sYDG1rm7Tug44rl2Y7fQLcyD2bZg4_aem_Jwo-C0xOnZEZPJScGoAZw
27. Про затвердження Порядку та умов надання у 2024 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб та окремі заходи з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України: Постанова від 5 липня 2024 р. № 779. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2024-%D0%BF#Text>
28. Про затвердження Рекомендацій щодо розроблення освітніх програм підвищення кваліфікації фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб : Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 22.08.2024 № 269. URL: <https://mva.gov.ua/pro-zatverdzhennya-rekomendatsiy-schodo-rozroblennya-osvitnih-program-pidvischennya-kvalifikatsii-fahivtsya-iz-suprovodu-veteraniv-viyni-ta-demobilizovanih-osib-vid-22082024--269>
29. Про затвердження типової освітньої програми підвищення кваліфікації за напрямом “Організація роботи фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб НАКАЗ від 12.09.2025 № 704 <https://mva.gov.ua/nakaz-vid-9>
30. База знань ветерана. *Платформа e-Ветеран*: URL: <https://eveteran.gov.ua/services/zaiava-na-uchast-u-vidbori-na-posadu-fahivtsia-iz-suprovodu-veteraniv-viiny-ta-demobilizovanykh-osib>

31. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облаштування робочого місця фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб : Наказ Міністерства у справах ветеранів війни України від 22.11.2024 № 422. URL: <https://mva.gov.ua/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendatsiy-schodo-oblashtuvannya-robochogo-mistsya-fahivtsya-iz-suprovodu-veteraniv-viyni-ta-demobilizovanih-osib>
32. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-XII (редакція від 22.09.2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
33. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII (редакція від 01.01.2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
34. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 6.10.2005 р. № 2961-IV (редакція від 04.04.2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>
35. Нова група фахівців із супроводу ветеранів проходить навчання у “Бородянка-Центрі”. Міністерство у справах ветеранів України: офіційний веб-сайт. URL: <https://mva.gov.ua/presenter/category/86-novini/nova-grupa-fahivtsiv-iz-suprovodu-veteraniv-prohodit-navchannya-u-borodyanka-tsentri>
36. Український досвід формування ветеранської політики Актуальні питання реінтеграції, адаптації, реабілітації ветеранів (2025). Авторський кол. під керівн. Оксани Коляди та Ярослава Павловського. С.44. URL: https://pm.in.ua/wp-content/uploads/2025/07/Doslidzhennya_Ukrayinskyj-dosvid_vetpolityky-1313.pdf?fbclid=IwY2xjawLnHNbleHRuA2FlbQIxMABicmlkETFEV2dLY1BGWEdVUk1BSG1HAR6UVzSJudmNXIXZc-_D5UG1EBu3qtM8WVmoif9OMRfh2R52dEf5d5m8OGfH3g_aem_Hj20NhO8jeKRuvAsCLC65Q.
37. Довідкова інформація про фахівців із супроводу ветеранів війни. Волинська обласна державна адміністрація: офіційний веб-сайт. URL:

<https://voladm.gov.ua/article/dovidkova-informaciya-pro-fahivciv-iz-suprovodu-veteraniv-viyni/> (дата звернення 5.10.2025 р.)

38. Накази з основних питань діяльності Мінветеранів. *Міністерство у справах ветеранів України: офіційний вебсайт.* URL: <https://mva.gov.ua/category/200-nakazi-z-osnovnih-pitan-diyalnostiminveteraniv>.
39. Безкоштовне протезування кінцівок та засоби реабілітації для військових та цивільних *Онлайн-платформа:* <https://protez.msp.gov.ua/#section-news>
40. Ветеранський спорт. *Шлях додому. Департамент з питань ветеранської політики:* веб-сайт. <https://www.shlyahdodomu.com/%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82>
41. Гачак-Величко Л.А., Кузик І.Б., Пирожик А.А. (2024). Особливості психологічного супроводу військовослужбовців на різних етапах їх військово-професійної діяльності. *Габітус*, Випуск 66. С. 143-148. <http://habitus.od.ua/66-2024>
42. Постна Д.А. Забезпечення працевлаштування ветеранів війни (2024). *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. Випуск 86: частина 3. С. <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/9-2.pdf>
43. Потреби ветеранів 2023. Січень – квітень 2023 р. *Український ветеранський фонд Міністерства у справах ветеранів.* URL: <https://veteranfund.com.ua/analytics/needs-of-veterans-2023> (дата звернення: 27.08.2025 р.)
44. НАКАЗ від 25.09.2025 № 764 "Про внесення змін до деяких форм первинної документації та звітності щодо здійснення заходів з підтримки" <https://mva.gov.ua/npkaz-vid>
45. Про затвердження примірних посадових інструкцій фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб: Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 04.09.2024 № 284. URL: <https://mva.gov.ua/pro->

zatverdzhennya-primirnih-posadovih-instruktsiy-fahivtsiv-iz-suprovodu-veteraniv-viyini-ta-demobilizovanih-osib-vid

46. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо створення та функціонування ветеранських просторів : Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 05.06.2024 № 186. URL: <https://mva.gov.ua/veteranam/zagalna-informatsiya>
47. Відповіді на ключові питання щодо впровадження у громадах фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. *Міністерство у справах ветеранів України: офіційний веб-сайт.* URL: <https://mva.gov.ua/presenter/category/86-novini/vidpovidi-na-kluchovi-pitannya-schodo-vprovadzhennya-u-gromadah-fahivtsiv-iz-suprovodu-veteraniv-viyini-ta-demobilizovanih-osib>
- 48 Про введення інформаційно-комунікаційної системи «Єдиний державний реєстр ветеранів війни» в постійну експлуатацію : Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 09 лютого 2023 року № 26. URL:
49. Про затвердження інформаційних та технологічних карток адміністративних послуг : Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 17.11.2025 р. № 926. URL: <https://mva.gov.ua/nakaz-vid-17112025->
50. Про затвердження примірних форм первинної документації та звітності щодо здійснення заходів з підтримки: Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 07.01.2025 № 7. URL: <https://mva.gov.ua/pro-zatverdzhennya-primirnih-form-pervinnoi-dokumentatsii-ta-zvitnosti-schodo-zdiysnennya-zahodiv-z-pidtrimki-vid>
51. Формула гідного повернення до цивільного життя. <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/8-minveteraniv.pdf>
52. У волинських громадах працюють 26 фахівців із супроводу ветеранів і демобілізованих. Хто може звернутися <https://www.volynnews.com/news/all/u-volynskykh-hromadakh-pratsiuiut-26-fahivtsiv-iz-suprovodu-veteraniv-i-demobilizovanykh-khto-mozhe-zvernutysia/>

53. Питання ветеранської політики в регіоні обговорили під час засідання Координаційної ради з питань місцевого самоврядування. Волинська обласна державна адміністрація: офіційний вебсайт. URL:<https://voladm.gov.ua/new/pitannya-veteranskoyi-politiki-v-regioni-obgovorili-pid-chas-zasidannya-koordinaciyanoi-radi-z-pitan-miscevogo-samovryaduvannya/>
54. Мапа контактів фахівців супроводу ветеранів. *Громадська організація «Простір можливостей»*: офіційний сайт. URL: <https://pm.in.ua/karta-fahivtsiv>
55. В Україні запустили е-Карту послуг для ветеранів. Укрінформ: інтернет-видання. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3876183-v-ukraini-zapustili-ekartu-poslug-dla-veteraniv-vijni.html>
56. Про затвердження Програми забезпечення функціонування КУ «ХАБ ВЕТЕРАН» Луцької міської територіальної громади на 2024-2027 роки. Рішення Луцької міської ради від 30.10.2024 №64/112 м. Луцьк <https://www.lutskrada.gov.ua/documents/17301888053493061-pro-zatverdzhennya-programi-zabezpechennya-funktsionuvannya-ku-khab-veteran-lutskoi-miskoi-teritorialnoi-gromadi-na-2024-2027-roki>
57. Про затвердження Статуту комунальної установи «ХАБ ВЕТЕРАН» у новій редакції : Рішення Луцької міської ради від 29.01.2025 №70/114. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/documents/17380548113566371-pro-zatverdzhennya-statutukomunalnoi-ustanovi-khab-veteranu-noviy-redaktsii>
58. У Луцьку члени виконкому затвердили перелік соціальних послуг, які зможуть отримати у комунальній установі «Хаб ветеран», яка має запрацювати у місті. *Суспільне. Новини: інтернет видання*. URL: <https://suspilne.media/lutsk/873819-aki-poslugi-nadavatimut-v-hab-veteran-u-lucku-perelik/>
59. Діалог без бар'єрів: зустріч студентів ЛНТУ з ветеранами. Луцький національний технічний університет : офіційний веб-сайт. URL:

<https://lntu.edu.ua/uk/media/dialoh-bez-baryeriv-zustrich-studentiv-lntu-z-veteranamy>

60. Столярик, О., Семигіна, Т. (2023). Повернутися з війни: психосоціальна підтримка ветеранів/-нок та членів їхніх сімей. *Social Work and Education*, Vol. 10, No. 1. pp. 63-77. DOI: 10.25128/2520-6230.23.1.6
61. The social reintegration of veterans in ukraine. Final analytical report/ Matt Kinsella, Volkan Aras . *IOM*. 2023, November. URL: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/2024-01/veterans-social_reintegration_eng.pdf?utm_source=chatgpt.com
61. (Бородянка-центр <https://mva.gov.ua/presenter/category/86-novini/nova-grupa-fahivtsiv-iz-suprovodu-veteraniv-prohodit-navchannya-u-borodyanka-tsentri>

ДОДАТКИ

Форма додатку для оцінювання комісією компетенцій кандидата на посаду фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб

Додаток 2
до Методичних рекомендацій
щодо організації проведення
відбору кандидатів на посаду
фахівця із супроводу ветеранів
війни та демобілізованих осіб
(пункт 13 розділ IV)

**Шкала оцінювання компетенцій
кандидата на посаду фахівця із супроводу
ветеранів війни та демобілізованих осіб**

Дата: _____ Місце проведення: _____

ППП кандидата на посаду: _____

№ з/п	Компетенції	Кількість балів*
1.	Вміння слухати та сприймати думки	
2.	Здатність аналізувати отриману інформацію	
3.	Здатність встановлювати логічні взаємозв'язки	
4.	Здатність робити коректні висновки	
5.	Чітке бачення результату	
6.	Запобігання та ефективне подолання перешкод	
7.	Навички планування своєї роботи	
8.	Дисципліна та відповідальність за виконання своїх завдань	
9.	Розуміння своїх емоцій. Управління своїми емоціями. Оптимізм	
10.	Базові знання щодо основних засад законодавства України	
11.	*Разом балів за п. 1–10	
12.	**Рівень компетенцій	

Коментар (за необхідності):

ППП члена комісії: _____ Підпис: _____ Дата: _____

Джерело: Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації проведення відбору кандидатів на посаду фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб : наказ Міністерства у справах ветеранів України від 21 січня 2025 р. № 86. URL: <https://mva.gov.ua/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendatsiy-schodo-organizatsii-provedennya-vidboru-kandidativ-na-posadu-fahivtsya-iz-suprovodu-veteraniv-viyini-ta-demobilizovanih-osib-dsl>

Вимоги до наявності освіти та професійної кваліфікації для фахівців із посаду ветеранів війни та демобілізованих осіб

3. Здобуття професійної кваліфікації⁴ та професійний розвиток.

1) Здобуття професійної кваліфікації (назва професійної та/або часткової професійної кваліфікації, суб'єкти, уповноважені законодавством на присвоєння/підтвердження та визнання професійних кваліфікацій).

Назва професійної та/або часткової професійної кваліфікації	Суб'єкти, уповноважені законодавством на присвоєння/підтвердження та визнання професійних кваліфікацій	
	Кваліфікаційні центри	Суб'єкти освітньої діяльності/інші уповноважені законодавством суб'єкти
Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб	Наявність освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти незалежно від галузей знань та спеціальностей. Стаж роботи: без вимог до стажу роботи	
Провідний фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб	Наявність освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти, відповідно до:	
	галузі (-ей) знань:	спеціальності (-ей):
	А «Освіта»	усі спеціальності
	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»	В7 «Релігієзнавство»
		В8 «Богослов'я»
		В9 «Історія та археологія»
		В11 «Філологія» (за спеціалізаціями) В14 «Організація соціокультурної діяльності»
	С «Соціальні науки, журналістика та інформація»	С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (за спеціальностями)
		С2 «Політологія»
		С3 «Міжнародні відносини»
		С4 «Психологія»
		С5 «Соціологія»
		С7 «Журналістика»
	Д «Бізнес, адміністрування та право»	D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
D3 «Менеджмент»		
D4 «Публічне управління та адміністрування»		
D5 «Маркетинг»		
D8 «Право» D9 «Міжнародне право»		
I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»	усі спеціальності	
J «Транспорт та послуги»	J4 «Охорона праці»	
K «Безпека та оборона»	усі спеціальності	
Стаж роботи: один рік на посаді Фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб I категорії або один рік у сферах соціальної роботи, освіти, охорони здоров'я, права, психології, безпеки та оборони, публічного управління та адміністрування або досвід військової служби.		

Джерело: Професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» : Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 10.10.2025 р.. № 835.
<https://mva.gov.ua/nakaz-vid-20>

Форма звіту фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства у справах
ветеранів України
_____ 2024 року № ____

Звіт
фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
щодо здійснення заходів з підтримки

(прізвище, власне ім'я, по батькові (у разі наявності)
фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб)

Звітний період: з “__” _____ 20__ р. по “__” _____ 20__ р. (щомісячно)

№ з/п	Кількісні показники	Категорії отримувачів заходів з підтримки та їх кількість
1.	Загальна кількість осіб, яким надано заходи з підтримки –	_____ осіб
2.	Проведення інформування/консультування щодо сприяння організаційному вирішенню питань надання правової, соціальної, психологічної допомоги, публічних (електронних публічних), соціальних, медичних, реабілітаційних, освітніх та інших послуг, надання допомоги в оформленні документів щодо забезпечення житлом, земельними ділянками, з питань зайнятості, зокрема отримання грантової підтримки на розвиток підприємницьких ініціатив, надання допомоги з питань участі у спортивних змаганнях, у здійсненні заходів з фізкультурно-спортивної реабілітації.	1) ветерани війни – __ осіб 2) особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною – __ осіб 3) члени сімей ветеранів війни – __ осіб 4) члени сімей осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною – __ осіб 5) члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни – __ осіб 6) члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України – __ осіб 7) постраждалі учасники Революції Гідності та члени їх сімей – __ осіб 8) інші демобілізовані особи – __ осіб
3.	Проведення інформаційно-просвітницької роботи з метою профілактики та запобігання розвитку психічних та поведінкових розладів, формування загального розуміння про власне психічне здоров'я, проведення індивідуального опитування осіб для з'ясування їх стану і оцінки життєвих обставин, організація та проведення заходів з профілактики соціальних проблем, які порушують життєдіяльність осіб, надання психологічної допомоги першого рівня	1) ветерани війни – __ осіб 2) особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною – __ осіб 3) члени сімей ветеранів війни – __ осіб 4) члени сімей осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною – __ осіб 5) члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни – __ осіб 6) члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України – __ осіб

Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000E7F2390055DFD800
Підписувач Калмикова Наталія Фернандівна
Дійсний з 12.09.2024 0:00:00 по 11.09.2026 23:59:59

№ 7 від 07.01.2025

Джерело: Про затвердження примірних форм первинної документації та звітності щодо здійснення заходів з підтримки : Наказ МСВУ від 07.01.2025 № 7. URL: <https://mva.gov.ua/pro-zatverdzhennya-primirnih-form-pervinnoi-dokumentatsii-ta-zvitnosti-schodo-zdiysnennya-zahodiv-z-pidtrimki-vid>

Форма звіту фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб

№ з/п	Кількісні показники	Категорії отримувачів заходів з підтримки та їх кількість
		8) інші демобілізовані особи – __ осіб
4.	Кількість комунікативних заходів з фахівцями служб, установ, організацій, підприємств, закладів, суб'єктів надання публічних (електронних публічних) послуг, які надають заходи з підтримки ветеранам війни та демобілізованим особам –	З них, кількість комунікативних заходів з*: *(зазначається назва суб'єкта) –
5.	Кількість консультацій щодо використання інформаційно-комунікаційних систем Мінветеранів –	1) ветерани війни – __ осіб 2) особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною – __ осіб 3) члени сімей ветеранів війни – __ осіб 4) члени сімей осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною – __ осіб 5) члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни – __ осіб 6) члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України – __ осіб 7) постраждалі учасники Революції Гідності та члени їх сімей – __ осіб 8) інші демобілізовані особи – __ осіб
6.	Кількість скарг на дії/бездіяльність фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб до керівника комунального закладу/установи, комунального некомерційного підприємства (із зазначенням результатів їх розгляду) –	1) ветерани війни – __ осіб 2) особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною – __ осіб 3) члени сімей ветеранів війни – __ осіб 4) члени сімей осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною – __ осіб 5) члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни – __ осіб 6) члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України – __ осіб 7) постраждалі учасники Революції Гідності та члени їх сімей – __ осіб 8) інші демобілізовані особи – __ осіб

АНОТАЦІЯ

Остапчук О.В. Фахівець із супроводу ветеранів, демобілізованих осіб та членів їх сімей: функціонал та напрями діяльності. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра за освітньо-професійною програмою «Управління в системі соціального забезпечення» спеціальності 232 Соціальне забезпечення. – Луцький національний технічний університет. – Луцьк, 2025.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел.

Метою дослідження є аналіз функціоналу та напрямів діяльності фахівця із супроводу ветеранів, демобілізованих осіб та членів їх сімей.

В кваліфікаційній роботі окреслено теоретико-правові основи вивчення фахівця із супроводу ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей, охарактеризовано основні напрями діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей; досліджено функції та повноваження фахівця із супроводу ветеранів у системі соціальної підтримки; проаналізовано практичні аспекти діяльності фахівця із супроводу ветеранів/ветеранок та демобілізованих осіб у територіальній громаді (на прикладі Луцької міської ради); висвітлено основні проблеми та напрями вдосконалення діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

Ключові слова: фахівець із супроводу ветеранів, ветерани / ветеранки та члени їх сімей, демобілізовані особи, загиблі Захисники та Захисниці України, професійний стандарт, соціальний супровід ветеранів.

SUMMARY

Ostapchuk O. Specialist in support of veterans, demobilized persons and their families: functions and areas of activity. – Manuscript.

Master's qualification work in the educational and professional program «Management in the Social Welfare System» specialty 232 Social Welfare. – Lutsk National Technical University. – Lutsk, 2025.

The qualification work consists of an introduction, three chapters, conclusions, appendices, and a list of references.

The purpose of the study is to analyze the functions and areas of activity of specialists who provide support to veterans, demobilized persons, and their families.

The thesis outlines the theoretical and legal basis for studying the work of specialists supporting war veterans, demobilized persons, and their families, describes the main areas of activity of specialists supporting war veterans, demobilized persons, and their families, and examines the functions and powers of specialists supporting veterans in the social support system. - analyzes the practical aspects of the activities of specialists supporting veterans and demobilized persons in the territorial community (using the example of the Lutsk City Council); highlights the main problems and areas for improvement in the activities of specialists supporting war veterans and demobilized persons.

Keywords: veteran support specialist, veterans and their family members, demobilized persons, fallen defenders of Ukraine, professional standard, social support for veterans.